

Bijbelse Doctrines

Syllabus

*Een korte cursus, samengesteld voor
gelovigen van de Christelijke
Fellowship kerken.*

*Door
John W. Gooding*

Bijbelse Doctrines

Syllabus

**Een korte cursus, samengesteld
voor gelovigen van de Christelijke
Fellowship kerken**

*Door
John W. Gooding*

copyright © 2003
John W. Gooding

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van John W. Gooding.

John W. Gooding is een internationale spreker op conferenties, leraar en pastor. Hij heeft doctrinaire seminars gegeven in de hele Verenigde Staten en in vele andere landen. Hij heeft een B.A. graad van de universiteit van Arizona, M.S. graad van de Central Washington State universiteit en een M.A.T. graad van het Fuller Seminarie. Momenteel is hij de pastor van het Globe Christian Center in Globe, Arizona.

SYLLABUS VAN BIJBELSE DOCTRINES

DEEL I : SCHRIFT, GOD, JEZUS

De Schrift

De Bijbel, die de ‘denkwereld van de Heer’ openbaart, en daarin verder gaat dan wat ‘duidelijk begrepen kan worden uit de schepping’, en ‘die dingen die in staat zijn om iemand wijs te maken totdat hij gered wordt door geloof’, is Gods’ boodschap voor de mens. De Bijbel, is geen eenvoudig geschiedenis- of verhalenboek, maar een bovennatuurlijke openbaring van de Schepper aan zijn schepping¹.

DE BIJBEL

Het handhaven van een duidelijke focus op geboorte, leven, dood en opstanding van Jezus, maakt het Woord van God of de Schrift tot het meest unieke boek ter wereld. De complete vorm wordt de ‘canon [het Griekse woord *kanon* betekent maatstaf]’ genoemd. Deze 66 boeken, met eigenschappen die van levensbelang zijn voor geloof en aanbedding, werden erkend, gebruikt en wereldwijd verspreid door de Kerk voordat enige rabbijnse of klerikale autoriteit ze tot ‘canon’ had uitgeroepen. De canon van het Oude Testament werd vastgelegd en is ongewijzigd gebleven sinds lange tijd voor de geboorte van Jezus. Hij gebruikte hem voor onderwijs, citeerde eruit en bevestigde hem als waar, perfect, niet aan te tornen en eeuwigdurend². Het Nieuwe Testament bevat historische verslagen, brieven ter instructie en stichting, die wijd verspreid en gebruikt werden door de eerste kerkvaders. Deze 27 boeken werden geschreven door ooggetuigen (of bijna ooggetuigen), hebben praktische waarde voor onderwijs en anbedding, zijn vrij van dwalingen en bevatten bewijzen voor goddelijke inspiratie en echtheid³. Het Nieuwe Testament is ongewijzigd gebleven sinds het bijna 1700 jaar geleden werd vastgelegd. De Apocriefen (verborgen boeken), die nooit een deel zijn geweest van de Hebreeuwse Bijbel⁴, werden in sommige latere Griekse en Latijnse vertalingen toegevoegd, en weer verwijderd tijdens de reformatie vanwege hun inconsequente leerstellingen. Nog 280 andere boeken en geschriften (inclusief de Gnostische geschriften) uit dezelfde periode

¹ Rom 1: 20; Rom. 11: 33-34, 2Tim. 3: 15

² Luc. 24: 27 Joh. 10:35 Matth. 5:18

³ 1Joh. 1: 3, 2Petr. 1:16 / Hand. 2: 42, 1Thes. 5: 27 / 1Kor. 14: 36-38, 2Petr. 3 15, Openb. 1: 11

⁴ Rom. 3: 1-2

bevatten zoveel dwaallere en religieuze onzin dat ze enige waarheid of praktische informatie die er misschien in staat, volledig verduisteren.

INSPIRATIE

De aanwezigheid van de Schrift bewijst, dat God in staat is om te spreken tot Zijn schepping door middel van goddelijke inspiratie. In leerstellige overwegingen maakt de mens vaak de fout compromis te sluiten met het menselijke aspect om het goddelijke te verklaren, of compromis te sluiten met het goddelijke aspect om het menselijke te verklaren. We proberen het onverklaarbare te verklaren of het onpeilbare te peilen. We staan oog in oog met God wiens wegen ondoorgrondelijk zijn en het menselijk begrip te boven gaan. Over inspiratie zei iemand eens: ‘het is die onverklaarbare kracht, die de Heilige Geest vanaf het begin legde op de schrijvers van de Heilige Schrift’, die hen leidde en bewaarde voor alle fouten en verontachtzamingen [FPT p. 25]. De Bijbel bevat geen bewijs, dat de mens een verkeerde voorstelling had van Gods’ bedoelingen, hetzij bewust of onbewust.

Weymouth zegt, dat mensen werden ‘gedreven’ door God. ‘Onthoudt boven alles’ zegt hij, ‘dat geen profetie in de Schrift zal worden bevonden, voort te komen uit eigen beweging van de profeet,’ of de menselijke wil. Met inspiratie bedoelen we dan ook, dat ‘bijzondere goddelijke invloed op de denkwereld van de schrijvers van de Bijbel, krachtens hun produkties, afgezien van fouten in transcripties, en indien op de juiste manier geïnterpreteerd, tezamen een onfeilbaar voorschrift voor geloof en geloofsbeoefening vormen [A.H. Strong, PCN p. 12].’ De woorden en gedachten zijn Gods’ openbaring voor ons. De Bijbel is volledig, perfect, onfeilbaar en betrouwbaar. Het bevat niet Gods’ woord. Het is Gods’ woord⁵.

Openbaring maakt het onbekende bekend. God doet dit door inspiratie⁶. Dit wordt tot leven gebracht of verlicht in gelovigen door de Heilige Geest. De mens maakt een vergissing wanneer hij te lui is om ‘juist onderscheid te maken in’ het Woord van Waarheid, of wanneer hij weigert te leven om de waarheid te kennen⁷. Natuurlijk verdient niet ieder woord van de Bijbel, hoewel het een afspiegeling van de tijd en omstandigheden is, evenveel waarde voor de ‘waarheid’. Het boek Job is een weergave van de woorden van Satan, God, Job, zijn vrouw en zijn vrienden. Ze spreken niet allemaal waarheid, maar al hun uitspraken zijn waarheidsgetrouw vertegenwoordigd en waardevol voor het onderwijs in rechtvaardigheid. Hoewel de hele Schrift geïnspireerd⁸ is, geeft God niet aan elke uitspraak Zijn goedkeuring, noch keurt Hij alle acties goed, die zijn opgeschreven. Inspiratie zorgt ervoor, dat niets verkeerd is weergegeven of onzorgvuldig en onjuist wordt voorgesteld. De Bijbel wordt niet het Woord van God wanneer hij wordt begrepen of verlicht. Het is geen mythologisch of literair middel om een liefhebbende God te openbaren. Hij is niet gedichteerd. Het is niet een goddelijk idee, dat door menselijke schrijvers is uitgewerkt. Warfield zegt, dat het Woord van God een produkt is van de ‘creatieve adem van God [FPT p. 20]’, niet te verwarren met leiding of

⁵ 1Petr. 1: 10-12, 2Petr. 1:20-21

⁶ 2Tim. 3: 16

⁷ Luc. 7: 29-30 / Joh. 8: 32, 47

⁸ 2Petr. 1: 20-21

richting, maar geboren ‘uit de kracht van de schepper [God]’ voor het ‘doel van de schepper [God]’. Het is compleet en volledig het werk van Gods’ hand.

ONFEILBAARHEID

De Bijbel, als geen ander boek, is herhaaldelijk aangevallen en belachelijk gemaakt als zou hij gevuld zijn met menselijke fouten en manipulatie. De Bijbel is niet zomaar een spiritueel of godsdienstig boek. Hij handelt over feitelijke, verifieerbare geschiedenis van volken, tijden, gebeurtenissen en omstandigheden. Hij verklaart zelf volledig te zijn en zonder fouten⁹. Onfeilbaarheid betekent, dat de Bijbel in de grondtalen absoluut feilloos is. Alles wat we weten over Jezus, redding, de toekomst en onszelf, vinden we in de Bijbel. De Bijbel is betrouwbaar in elk detail van de geschiedenis en daarom kunnen we zeker zijn van onze redding. De Bijbel heeft nog nooit gefaald in al zijn vele en complexe profetieën en het is nog nooit nodig geweest hem te herzien vanwege historische, wetenschappelijke, antropologische of sociale ontdekkingen. Myer Pearlman zegt, ‘Wetenschappelijke verdedigingen van de Bijbel hebben hun plaats, maar uiteindelijk is het beste bewijs het praktische’. De Bijbel werkt. Hij heeft beschavingen beïnvloed, levens veranderd, licht gebracht, inspiratie en troost aan miljoenen. En dat werk gaat nog steeds door [MP p. 29]’.

DE THEOLOGIE VAN GOD

In Jesaja 40: 25-28 lezen we over een God die zonder gelijke, heilig, alwetend, almachtig, geweldig in kracht, getrouw, eeuwigdurend, schepper van de einden der aarde, onveranderlijk en wijs is. Dit is nog maar een klein deel van de openbaring die we hebben van Gods’ goedheid, mogelijkheden en eigenschappen. Deze eigenschappen kunnen onderverdeeld worden in **ABSOLUUT**, volledig toebehorend aan God, en **MOREEL**, waarin de mens deelt, maar die God heeft in perfectie.

ABSOLUTE EIGENSCHAPPEN

God verandert niet, Hij is dezelfde tot in eeuwigheid en kent geen veranderlijkheid¹⁰. Hij is **ONVERANDERBAAR**. Hij is volledig onafhankelijk van tijd en omstandigheden, Hij heeft nooit meer tijd nodig, of een betere situatie om Zijn wil te volvoeren. Hij is niet ‘natuur’, ‘denkwereld’, ‘resultaat’, ‘reeksen van resultaten’, ‘alles’, of zelfs ‘in alles’. God is geest, die overal aanwezig is en overal God is, die alles vult en is, daarom is Hij **ALOMTEGENWOORDIG**¹¹. God is zich overal bewust van, er gebeurt niets buiten Zijn weten om en niets is voor Hem verborgen¹². De **ALWETENDE** God heeft een perfect plan ontworpen en opgedragen en heeft Zijn

⁹ Ps. 119:89, Jer. 1: 9, 1Col. 2: 12-13

¹⁰ Mal. 3: 6 / Hebr. 13: 8 / Jac. 1: 17

¹¹ 1Tim. 1:17 / Jer. 23: 23-24 / Ps. 90: 2

¹² Ps. 139: 2-4

veelvoudige wijsheid geopenbaard aan de mens¹³. Niets is te moeilijk voor God¹⁴. Hij is perfect in rechterlijke (wettelijke), autoritaire en fysieke macht¹⁵. Gods' **ALMACHT** is vruchtbare grond voor de spotter, pseudo-intellectueel en ongelovige, die vragen 'kan God een steen maken die Hij zelf niet kan optillen?' 'Kan God liegen, of Zichzelf verloochenen?' God is consequent aan zichzelf binnen de aan hemzelf opgelegde limitaties. Zijn oprechte macht is onbetwist en wordt bewezen door Zijn eigen schepping, Zijn uiteindelijke en absolute macht over de zaken van de mens, en de natuur en Zijn kerk, die 'de wereld op zijn kop zetten', en gaat nog steeds door vandaag de dag, ondanks 20 eeuwen van tegenstand.

MORELE EIGENSCHAPPEN

Gods' geweldige morele eigenschappen van heiligheid en liefde komen perfect samen in Jezus, zodat zelfs in de verlossing van de zondige mens door Zijn zondeloze offer, zowel de perfecte heiligheid als de liefde van God volkomen vervuld worden. God is 'Heilig, Heilig, Heilig.' Wilsons studie van Oud Testamentische woorden zegt, 'al die dingen die in alle opzichten eigen zijn aan God, of Zijn aanbidding; geheiligd, vrij van vervuiling met tekortkomingen, hoererij, en andere onreine zaken [FPT p. 74]'. Heiligheid is 'meer dan betrekking hebbend op God', 'meer dan geheiligd', het is kenmerkend voor Godgelijkvormigheid¹⁶. Met betrekking tot rechtvaardigheid (straffen en belonen) en waarheid (in de openbaring van Zichzelf, Zijn beloften en hoe Hij omgaat met de mens) is God absoluut rechtvaardig door de zondige, afgodendienaar en misleider (die aanbidt wat niet waar is) te straffen; en door de rechtvaardige te belonen, te wreken en vrij te zetten. In de context van Gods' heiligheid verschijnt voor het eerst de liefde van God¹⁷. God is liefde en die liefde is continu beschikbaar. Zijn liefde (inclusief Zijn genade, lankmoedigheid, goedheid, vergevingsgezindheid en barmhartigheid) verzekert ons van onze redding, toekomst, verdediger of trooster, plaats in het lichaam van Christus, zoonschap, adoptie, genezing en een overwinnend Christenleven¹⁸.

EXISTENTIE

De Bijbel verklaart of betwist het bestaan van God niet, maar geeft in plaats daarvan een openbaring van Zijn wil en karakter. Er staat geen eenvoudige of op zichzelf staande definitie van God in de Bijbel. We weten dat Hij het Licht is, Liefde, Geest en een Verterend Vuur. We weten dat er antropomorfismen (verwijzingen naar menselijke kenmerken van God) zijn en dat er theofaniën (verschijningen van God in het vlees) zijn. Deze noodzakelijke uitzonderingen helpen ons, want er is niets waarmee we Hem kunnen vergelijken en we weten dat God als Geest zich kan veranderen in wat Hij maar wil. De Westminster Catechismus definieert God als 'een Geest, Oneindig, Eeuwig, en Ondoorgegrondelijk in Zijn Wezen, Wijsheid, Kracht, Heiligheid, Rechtvaardigheid,

¹³ Ef. 2: 9-10, Ef. 3: 10

¹⁴ Jer. 32: 17

¹⁵ Ef. 1:18-20

¹⁶ Jes. 6: 3 / Lev. 11: 44-45

¹⁷ Gen. 18: 25 / 1Joh. 4: 8

¹⁸ Joh. 3: 16-17, Joh. 5: 14-16, Joh. 14: 15-16, Joh. 16: 7 / Rom. 8: 32, 35-39 / 1Joh. 3: 1-2, 1Joh. 4: 8-11, 16

Goedheid en Waarheid'. De mens weet van nature en door zijn eigen geweten (hij weet hoe hij zou moeten handelen en hij weet dat hij niet zo handelt) dat er een God is aan wie hij uiteindelijk verantwoording verschuldigd is. Napoleon zei, 'Goddelijke gevolgen dwingen mij om te geloven in een goddelijke oorzaak [FPT p. 53]'

ÉÉN WARE GOD

God is Één God, die leven en alle noodzakelijke dingen volledig en perfect in Zichzelf heeft, Hij is onmiskenbaar en staat boven de schepping en is er toch ook een deel van en erin betrokken¹⁹. De Bijbel legt de enige betrouwbare positie van God voor leven en aanbidding vast. De volgende posities zijn onbijbels en storten de mens in wanhoop: de atheïst, zowel filosofisch in het ontkennen van het bestaan van God als praktisch door te leven alsof God niet zou bestaan; de agnost, die niet Zijn bestaan ontkent, maar wel dat de mens Hem kan 'kennen'; de materialist, die gelooft dat alles ertoe doet en dat zonde alleen maar imperfectie is of afwijkend van 'normaal'; de pantheïst van de liberale theologie, die God ziet als een onpersoonlijk karakter of een uitvloeisel van de denkwereld; de deïst, die van God de absente horlogemaker maakt en goddelijke inspiratie of persoonlijke betrokkenheid bij de mens ontkent; en de dualist, die alles ziet als de ene of de andere even krachtige kant van dezelfde medaille (goed/kwaad, licht/donker, God/duivel) en worstelt met een nooit op te lossen conflict. Zij leven allemaal in een dwaling, en kennen niet de enige, ware, almachtige God die geopenbaard wordt in de Heilige Schrift.

DRIEËENHEID

De Enige Ware God is een samengestelde eenheid waarin elke afzonderlijke 'persoon' van de drie in de Drieëenheid de Godheid is en toch uitermate bewust van de andere twee. In de meest ware zin van het woord: ze zijn één. Hoewel niet altijd bekend als de Drieëenheid (het woord komt niet in de Bijbel voor), heeft God altijd als zodanig bestaan en God heeft ervoor gekozen om dit facet van Zijn werk tegenover ons te openbaren. De eerste kerk werd geconfronteerd met de waarheid van de Ene Ware God, overduidelijk niet de goden van het heidense animisme en polytheïsme, en toch kenden ze zowel God als de Vader, Jezus de Zoon en de Heilige Geest [MP p. 74]²⁰. Deze twee feiten leveren de leerstelling van de Drieëenheid op. Gelovigen kennen de Godheid als Één opgebouwd uit duidelijk van elkaar te onderscheiden persoonlijkheden die bekend werden in het werk van verlossing. Paulus schrijft over de eenheid van God, Jezus als God, de Heilige Geest als God en alle drie samen²¹. Deze waarheid van de Drieëenheid was al aangekondigd in het Oude Testament²² en wordt aangetroffen door het hele Nieuwe Testament. De Drieëenheid is niet drie manifestaties van hetzelfde ding, noch een multi-god zoals in polytheïstische godsdiensten. De Bijbel leert ons alle drie de personen als schepper, Heer, Jehovah, God van Israël, wetgever, alomtegenwoordig, schenker van het leven, schepper van de mens, overwinnaar over de dood, opwekker van

¹⁹ Deut. 6: 4, 14; Joh. 5: 26

²⁰ Joh. 14: 6, 1Joh. 5: 7

²¹ 1Tim. 2: 5 / Fil. 2: 6-8 / Ef. 5: 20 / 2Cor. 13: 14

²² Num. 6: 24-26, Jes. 6: 3

Christus, hoofd van de bediening, heiliger van Gods' volk en uitvoerder van alle geestelijk operaties. Er is derhalve maar Één drieëinig God die al deze dingen kan doen.

THEOLOGIE VAN JEZUS

De Bijbel is de onthulling of openbaring van Jezus Christus. Zijn persoon en werk zijn goddelijk samengevoegd om één volledige openbaring van de Heer en Redder van de mens te vormen. Alles wat met Christendom te maken heeft is in essentie geschakeld aan de historische persoon en het werk van Jezus. Verwijder Hem, of bewijs dat Hij frauduleus is en het hele Christendom stort in elkaar. Scheid elke andere leider van zijn religie, en de beweging en het volgen ervan gaat gewoon door.

MENSELIJKHEID EN GODDELIJKHEID

De komst van God in het vlees is bekend als de incarnatie. Zijn geboorte, ontvangen uit de Heilige Geest door de maagd Maria gaf Jezus aan de mensheid, volledig God en volledig mens. Jezus, goddelijk ontvangen, die werd geboren uit een vrouw die nog nooit gemeenschap met een man had gehad, groeide op en ontwikkelde zich als een man, die door de mensen werd herkend als een man²³. Hij bezat een lichaam van vlees en bloed²⁴, een ziel en geest en was in elk opzicht een man. De titel, Zoon des mensen, identificeert hem compleet met de mens [EV p. 53-54]. Sommige moderne theologen zeggen, dat Jezus nooit heeft beweerd God te zijn of een deel van de Godheid. Toch was Jezus zich ten volste bewust van Zijn goddelijke natuur, en besteedde aandacht aan de vervulling van de profetiën en de Oud Testamentische zaken met betrekking tot de Messias, Hij wees Jozef af, en claimde God als Zijn Vader. Hij zat de twaalf en de zeventig voor in Zijn naam en macht en eiste opoffering of aanbidding²⁵. De Bijbel geeft Hem de goddelijke namen, Zoon van God en Absolute God (Godheid)²⁶. De reacties van de menigten, vooral de reacties van de religieuze leiders naar Jezus toe, laten duidelijk zien dat de claim op goddelijkheid aanwezig was en begrepen werd. Andere namen van goddelijkheid inclusief Almachtige, Alpha en Omega, Eerste en Laatste en Heer worden gebruikt om aan Jezus te refereren, en laten geen ruimte voor twijfel aan Zijn Goddelijkheid. Hij bezit de goddelijke eigenschappen van preëxistentie, onveranderlijkheid, op zichzelf bestaand, alwetendheid, alomtegenwoordigheid, almachtigheid en volheid van de Godheid. Hij ontvangt, accepteert en eist aanbidding. Hij bezit de taken van God zoals Schepper, het laten voortduren van leven en het universum, Vergever van zonden in Zijn eigen naam (alsmede het opwekken van de doden) en Hij is de Rechter over de levenden en de doden.

DOOD EN OPSTANDING

²³ Luc. 1: 34-35; Luc. 2: 40, 46, 52; Joh. 4: 9

²⁴ Hebr. 2: 14

²⁵ Fil. 2: 10

²⁶ Joh. 20: 28, 1Joh. 5: 20

De geboorte van Jezus alleen is niet voldoende voor redding. De vleeswording vooronderstelt en verklaart eigenlijk al het doel of werk van Jezus om te sterven²⁷. Zijn dood is het thema van het koor in de hemel, de grondslag voor het evangelie en het grote geheimenis dat de profeten probeerden te begrijpen. Het steeds terugkerende thema in het Oude Testament is een bloedoffer voor de zonden van de mens²⁸. Jezus is niet gewoon een leraar, filosoof, groot voorbeeld, martelaar of evangelist. De lijdende dienstknecht kwam te sterven. Zonder dood en opstanding is alles wat Jezus deed op aarde, niet bij machte om te delen met het overweldigende probleem van zonde en schuld van de mens²⁹. Boven alles is Hij redder en verlosser. Hij stierf voor onze zonden en is opgestaan om te leven voor, in en met ons als onze opgestane verdediger en bemiddelaar³⁰. De mens is niet bij machte om te delen met schuld. God, in Jezus, heeft het initiatief genomen en volbracht wat de mens onmogelijk achtte.

VERZOENING

Jezus stierf voor de hele wereld³¹. Zijn dood beïnvloedt het hele natuurlijke universum, de mensheid, Satan, de geestelijke wereld en de kerk. Zijn dood voorziet in verzoening. Verzoening kan begrepen worden in het licht van Gods' heiligheid en zondigheid van de mens. Die zijn aan elkaar geschakeld omdat de mens een persoonlijke, morele en ethische relatie heeft met God, die is aangetast door zonde. De zorgvuldig gemaakte leerstelling van Heiligheid laat duidelijk zien, dat de mens alleen dichterbij God kan komen door een bloedoffer. De Oud Testamentische symbolen van priesterschap, tabernakel en tempel weerspiegelen het hemelse patroon. De zondigheid van de mens wordt beschreven als rebellie en ongehoorzaamheid. Het is geen onwetenschap of karakterfout, maar het opzettelijk en rancuneus haten van God, dat veroordeling en dood verdient. In Jezus is er een universeel beschikbare oplossing voor de verstoorde relatie tussen de mens en God. Jezus is in staat om God en de mens weer met elkaar te verzoenen. Jezus' dood voorziet in verzoening (het bedekken van de zonden van de mens) en losgeld (Hij betaalde de prijs)³². Door Zijn plaatsvervangende dood is de mens verzoend (in vrede met God gebracht) met God³³. Jezus' dood was geen martelaarschap (die term is nooit gebruikt in verband met de dood van Jezus), maar Zijn vrijwillig gekozen, duidelijk begrepen doel³⁴. Het was geen toevallige omstandigheid, maar een gebeurtenis die duidelijk was geprofeteerd en voorspeld door de Schrift en door Jezus zelf. Het was niet slechts een moreel voorbeeld. Niemand was er van onder de indruk, in de laatste plaats de Joden. Het was geen show van goddelijke liefde alleen om de mens te motiveren tot hogere standaarden. Velen zijn geliefd en veranderen nooit. Het was niet bedoeld om goddelijke toorn te bedaren en de boosheid van God op de mens te

²⁷ Matth. 20: 28

²⁸ Luc. 24: 27, 44; 1Petr. 1:11-12

²⁹ 1Kor. 15: 1-3

³⁰ Rom. 4: 25; Rom. 5:10; Rom. 8: 34

³¹ 1Joh. 2: 2

³² 1Joh. 2: 2, 1Tim. 2: 6

³³ 2Kor. 5: 18-20

³⁴ Joh. 10: 17-18, 1Tim. 2: 6

laten zien. Jezus was zonder schuld en zonder zonde. Waarom zou God iemand kruisigen, die niet schuldig is?

OPSTANDING EN HEMELVAART

Het Christendom is gebaseerd op historische feiten. Geen godsdienst is eraan gelijk. De feiten omtrent Jezus' geboorte, dood, opstanding en hemelvaart staan centraal in de hoop en toekomst van elke gelovige. Zonder deze dingen zijn we zonder hoop en inderdaad miserabel. Jezus stond lichamelijk op, na een echte fysieke dood te zijn gestorven. Hiervoor is meer bewijs (inclusief de afwezigheid van het lichaam van de Heer, 500 getuigen, onwrikbare getuigenissen van de apostelen, zelfs als ze hun eigen dood recht in de ogen zagen, en Paulus' bekering) dan voor de moord op Julius Caesar. De verschijningen van de opgestane Jezus kunnen geen hallucinaties, visioenen of dromen zijn geweest. Het getuigenis van de soldaten en diegenen die het lichaam afgelegd hebben, sluiten elke theorie van een valse dood, of flauwte uit. Jezus is echt gestorven, begraven, opgestaan uit de dood, verschenen aan vele getuigen gedurende ongeveer 40 dagen en daarna opgevaren naar de hemel³⁵. Vandaag de dag zetelt Jezus in de hemel als Heer, advocaat bij de Vader en middelaar van het Nieuwe Verbond³⁶. Als onze opgestane redder voorziet Hij in onze vertegenwoordiging in de hemel en de gezegende hoop op Zijn spoedige wederkomst³⁷.

DEEL II: REDDING, HEILIGING, GEESTELIJKE OORLOG

THEOLOGIE VAN REDDING

De mens, de schepping van God, goed, intelligent, in het bezit van een geweten, wil, heerschappij en verantwoordelijkheid, is gedegeneerd en vervreemd van God. Het verhaal over de zonde van de mens, schuld en schaamte, en Gods' verlossende kracht vormen het geheel en de essentie van de Bijbel. Zonde maakte de mens vatbaar voor ziekte, lijden en dood³⁸. Het tastte zijn hele wezen aan – mentaal, moreel, geestelijk en lichamelijk. De mens is zelfingenomen in zijn voorstellingen, verdorven in zijn denkwereld, geestelijk blind, zinnelijk en rusteloos als resultaat van de zonde³⁹. God

³⁵ Hand. 1: 9

³⁶ Matth. 28: 18, Fil. 3: 20, Col. 2:9

³⁷ Joh. 14: 3, Col. 3: 1-4, 1Joh. 1:1

³⁸ Rom. 5: 17-19

³⁹ Rom. 1: 21-22, Rom. 1:28-31 / Jes. 57: 20

belofde verlossing en overwinning door het zaad van dezelfde vrouw die door Satan was misleid. Redding, waarbij de mens opnieuw geboren wordt, is het werk van God. Het deel van de mens omvat geloof in Jezus Christus en bekering van dode werken⁴⁰. Centraal voor redding staan het kruis en bloed van de Here Jezus, die zorgdragen voor volkomen en totale verzoening⁴¹. God streeft ernaar om te redden, betaalt het losgeld en is onze verzoening⁴². Het omvat Zijn genade, vergeving en bloed voor de hele mens; lichaam, ziel en geest; verleden, heden en toekomst, voorziet in onze vergeving, reiniging, behoudenis, genezing en bevrijding.

LEERSTELLING OVER ZONDE

Het is de bijbelse opdracht om goed te doen, het kwade af te wijzen en leven te hebben. De mens, die een vrije wil heeft, kan verzocht worden en overwinnen. De neiging tot zondigen wordt doorgegeven aan ieder mens, van generatie op generatie. Dit wordt 'erfzonde' genoemd. Alle mensen zijn erdoor overweldigd⁴³. Zonde heeft consequenties en zal gestraft worden. De schuld van de mens is duidelijk. Zijn ogen worden geopend en hij verbergt zich⁴⁴. De mens is hopeloos verloren, bestemd om vernietigd te worden (niet vernietiging, of ophouden te bestaan, maar verstoten worden) en niet in staat om te ontkomen.

De Oud Testamentische leerstelling met betrekking tot zonde omvat moraal (het doel missen, oneerlijkheid en perversie), relaties met mensen (gewelddadig, krenkend, agressief gedrag), God (werelds, onheilig, de wet overtredend, crimineel gedrag) en zijn hart (dat hem aanzet om onwaarheden te spreken, de waarheid verkeerd voor te stellen, bedrieglijk te zijn, eenvoudig, verstoken van begrip, dwaas en minachtend)⁴⁵. In het Nieuwe Testament wordt zonde omschreven als 1) het doel missen, 2) schuld, 3) wetteloosheid, ongehoorzaamheid en overtreding, 4) afvallen, 5) misleiding, 6) ongoddelijkheid en 7) fouten⁴⁶. Het loon voor de zonde is de dood. De mens sterft geestelijk, vervolgens lichamelijk, en uiteindelijk een tweede dood (laatste oordeel)⁴⁷.

De moderne theorie met betrekking tot zonde is ontoereikend en onbijbels. De ATHEÏST mag dan erkennen dat de mens gebreken heeft of verkeerd doet, maar het is nooit gericht tegen God. De DETERMINIST voelt dat de mens niet vrij is. Zonde is als gevolg van de omstandigheden oncontroleerbaar geworden. Zonde is simpelweg een gebrek dat beklagd moet worden. De HEDONIST verklaart, dat zonden dingen zijn die maken dat we ons slecht voelen. Vermomd als zelfexpressie en vrijheid, wordt zonde alleen erkend als jeugdige uitbundigheid of als natuurlijk. De moderne psychiatrie steunt deze houding meestal. MYSTICI (d.w.z. Christelijke wetenschap en Dianetics) ontkennen de realiteit van zonde door te zeggen, dat het een afwezigheid van het goede is, in het bijzonder goede gedachten. Ze verklaren mensen die preken over zonde voor

⁴⁰ Ef. 2: 8, Hebr. 6:1, 1Petr. 1:5

⁴¹ Hebr. 9: 22

⁴² Matth. 20: 28, Luc. 19: 10, 1Joh. 2: 2

⁴³ Ps. 51: 5, Rom. 3: 9, Rom. 5: 12

⁴⁴ Gen. 3: 7

⁴⁵ Ps. 37: 38, Spr. 1: 4, Spr.7: 7, Spr. 14: 6, Spr. 15: 20, Jes. 28: 15, Hebr. 12: 16

⁴⁶ Matth. 6: 12, Rom. 1: 18, 27, Rom. 11: 12, 2Thes. 2: 3, Hebr. 9: 7, 1Joh. 3: 4

⁴⁷ Ef. 2: 1, Hebr. 9: 27, Openb. 21: 8

“ouderwets” of “veroordelend”. EVOLUTIONISTEN zien zonde alleen maar in de abstracte termen van basisinstinct en menselijke nood. Al deze theorieën slagen er niet in om te delen met de geestelijke natuur van de mens en het hebben van een relatie met God [MP p. 121-123].

HET KRUIS

De enige hoop voor de mens is Jezus. Redding wordt alleen verkregen door Jezus Christus, door geloof en vooronderstelt bekering. De Bijbelse leerstelling kan gezien worden in twee delen: 1) de voorwaarden voor redding en 2) de bewijzen van redding. Innerlijk ervaart de gelovigen het afnemen van de last van zonde, vreugde en God als Vader⁴⁸. Uiterlijk vindt redding een uitdrukking in broederliefde, inwoning van de Heilige Geest en een nieuw leven in heiliging⁴⁹. Schofield's commentaar luidt ‘de Hebreeuwse en Griekse woorden voor redding impliceren de ideeën van bevrijding, veiligheid, behoudenis, genezing en vrede. Redding is het allesomvattende woord voor het evangelie, dat in zichzelf alle verlossende handelingen en processen bevat, zoals: rechtvaardiging, verlossing, genade, verzoening, ten laste legging, vergeving, heiliging en verheerlijking [PCN p. 46]’. De allesomvattende daad van het evangelie is de dood van de Here Jezus op Golgotha.

Volgens Luther was het kruis het element, waarin het Christendom zich onderscheidde van elke andere godsdienst. Vanaf de geboorte van Jezus wierp het kruis al een schaduw over Zijn leven en was het de kern van Zijn leven. Hoewel Judas Hem overleverde aan de priesters, de priesters aan Pilatus, Pilatus aan de soldaten en de soldaten aan het kruis, bevestigt de Bijbel dat Hij door Zijn Vader en Zichzelf aan het kruis werd overgeleverd [JRS p. 338-339]. Het Oude Testament, drie bekrachtigingen van de discipelen⁵⁰, minstens acht andere toespelingen op Zijn dood en opstanding, en het hele Nieuwe Testament laten duidelijk zien, dat Jezus niet stierf als een hulpeloos slachtoffer van een onafwendbaar noodlot of overweldigend kwaad. Hij stierf, zoals het opgeschreven is, omdat Hij het plan en doel van redding⁵¹ omhelsd had.

Velen ontkennen de dood van de Zoon van God als noodzakelijk voor redding. Ze missen het begrip van de slechtheid van de mens, en walgen van zo'n gruwelijke dood. Forsyth zei, ‘Christus, ik herhaal, is voor ons precies wat zijn kruis is. Je begrijpt Christus niet, totdat je Zijn kruis begrijpt [JRS p. 43]’. Een andere theoloog schreef, ‘In de Christelijke theologie van de geschiedenis, is de dood van Christus het kernpunt van de geschiedenis; hier komen alle wegen van het verleden samen; vanaf nu lopen alle wegen van de toekomst uiteen [in JRS p. 45]’. En G.C. Berkouwer, ‘... in het kruis van Christus worden Gods' gerechtigheid en liefde gelijktijdig geopenbaard [JRS p. 131]’. Het kruis, hoewel het constant wordt aangevallen als belachelijk, ziek, ouderwets, zwak, vals en een mythe, is het centrale thema van de geschiedenis waarop het hele Christendom rust [JRS p. 43]. Christenen houden eraan vast om één reden: integriteit. John R.W. Stott schrijft dat verzoening, verlossing, rechtvaardiging en vrede met God ‘metaforen’ zijn van wat God heeft gedaan in en door de dood van Christus. Plaatsvervanging, echter, is niet een

⁴⁸ Ps. 32; 3-6, Ps. 51: 12, Rom. 8: 15-16

⁴⁹ 1Joh. 1: 7, 1Joh. 3: 14, 1Joh. 4: 13

⁵⁰ Marc. 8: 31-32, Marc. 9: 31, Marc. 10: 32

⁵¹ Marc. 14: 21

ander beeld; het is de realiteit die achter hen allemaal ligt [JRS p. 338-339]. De dood van Jezus, lichamenlijk en geestelijk, was een straf, geen natuurlijke dood, als goddelijk oordeel. Jezus stierf onze dood, voor ons, voor onze zonden, om ons in een relatie met God te brengen⁵².

BEKERING, GELOOF EN GENADE

Bijna niet te overschatten in belangrijkheid is de bekering. Zowel Johannes de Doper, als Jezus begonnen hun bediening met de prediking ervan. Jezus gaf opdracht aan de 70 om bekering te preken en de apostelen Paulus en Petrus benadrukten het belang ervan voor alle mensen, overal om zich te bekeren, omdat ze anders verloren zouden gaan⁵³. Bekering is de verandering van iemands denkwereld. Het gaat gepaard met de ontroering van iemands hart (goddelijke smart), belijdenis, afkeren van de zonde en het keren tot God⁵⁴. Bekering wordt door God gegeven en aangemoedigd door de prediking van het evangelie, Gods' lankmoedigheid, goddelijke reinheid en confrontatie. Ware bekering zorgt voor vreugde in de hemel, genade en vergeving van zonde, en de werking van de Heilige Geest in het leven van de gelovige⁵⁵.

Bekering vooronderstelt geloof. Men kan niet werkelijk delen met God of Hem behagen, zonder geloof. Geloof is de motivatie voor werken en de eigendomsakte voor de voordelen van redding. Het is de beloofde en welgevallige eigenschap van volharding, nederigheid en eerlijkheid (oprechtheid)⁵⁶. Echt geloof omvat en rust op kennis. Zekerheid en vrijmoedigheid zijn onmogelijk zonder het kennen van de wil van God. Geloof komt door het horen en kijken naar de beloften. Geloof impliceert instemming en bestemming; het is wat de mens gelooft in zijn hart, belijdt met zijn mond en doet door te handelen in overeenstemming met de wil van God⁵⁷. De werken-geloof discussie over Romeinen 4 en Jacobus 2 is geen twist tussen Paulus en Jacobus. Het is een verschil in perspectief. Paulus verkondigt rechtvaardiging, die gevonden wordt in de genade van God en Jacobus de uiting van gerechtigheid in de werken van de mens. Het wordt versterkt (aangezet tot groei) door gebed en oefening of toepassing. Het geheel van redding (aanvaarding, rechtvaardiging, aangenomen worden, heiliging en behoudenis), in het verleden, heden en toekomst, is afhankelijk van geloof. Door het geloof hebben we rust, vrede, zekerheid en vreugde⁵⁸.

God geeft de mens onverdiende gunsten en onverdiende liefde. Genade is de gunst die iemand vindt in de ogen van een autoriteit, waarvan hij geen recht heeft op een dusdanige behandeling. Het is gratis in die zin, dat de autoriteit op geen enkele manier verplicht is om gunst te bewijzen, en hij zal niet gestraft worden door het niet te doen. Het omvat de onvoorwaardelijke liefde van God, die de armen, verstotenen en verlorenen kiest; en de getrouwe verbondsliefde die absoluut loyaal en standvastig is. De mens, die een zondaar is en zichzelf niet kan redden door de wet of zijn daden, kan gered worden

⁵² 1Petr. 3: 18

⁵³ Matth. 3: 2, Matth. 4: 17. Marc. 1: 15 / Marc. 6: 12, Hand. 2: 38, Hand. 20: 21

⁵⁴ Jes. 55: 7 / Ps. 38: 18, Matth. 21: 29, 2 kor. 7: 9, 1 Thes. 1: 9

⁵⁵ Rom. 2: 4, 2 Tim. 2: 24-25, Hebr. 12: 6, 10-11 / Luc. 15: 7, 10, 1Joh. 1: 7

⁵⁶ Hebr. 11: 6 / Matth. 8: 5-13, Matth. 15: 21-28, Luc. 17: 5-6

⁵⁷ Joh. 16: 30, Rom. 10: 9-10, 17

⁵⁸ Jes. 26: 3, Joh. 1: 12, Joh. 5: 24, Joh. 8: 30-31, Hand. 26: 18, Rom. 5: 1, Phil. 4: 6, 1Petr. 1: 5

door genade⁵⁹. God commandeert de mens te ontvangen, weten en door te gaan in genade en haar niet te dwarsbomen door weerspanning of ongehoorzaamheid⁶⁰. Gods' genade roept de mens op tot rechtvaardig handelen en plaatst hem in een positie om een rentmeesterschap van goede werken te vervullen⁶¹. Een verkeerd beeld van de wet ondermijnt en dwarsboomt de genade van God. Wetticisten gebruiken de wet om de genade uit de redding te bannen en antinomisten misbruiken de wet om de genade van God af te doen als verouderd. De modernisten zeggen dat gelovigen bij hun redding een 'toereikende hoeveelheid genade' ontvangen, zodat er geen regels of instructies nodig zijn, 'genade zorgt vanzelf voor goede werken', 'gelovigen hebben een ingebouwd kompas voor moraal', en anderen zeggen, 'het geweten van de gelovigen is adequaat'. Deze ongebalanceerde spanning op een leven van alleen genade vernietigt de duidelijke bijbelse rol van de Heilige Geest om de teksten te verhelderen, die God gebruikt om te verfijnen en om productieve, vruchtdragende, nieuwe gelovigen in Jezus te maken⁶². Het ontkent ook de duidelijke aanmaningen tot ethische en rechtvaardige standaarden in alle apostolische geschriften. Genade voorziet de gelovigen in een zekerheid die voldoende is om angst en falen, en angst voor vernietiging te overwinnen.

THEOLOGIE VAN HEILIGING

De mens kan God niet bereiken of zien zonder heiliging en heiliging is onmogelijk zonder wedergeboorte of bekering. De mens kan zichzelf niet veranderen, zoals een zebra zijn strepen niet kan veranderen. In de mens huist niets goeds. Zijn vlees en de werken van zijn vlees kunnen God niet behagen. Wedergeboorte betekent tot leven komen in een nieuw en goddelijk leven, geschapen in heiligheid en met de aanwezigheid van Christus erin⁶³. Dit gebeurt wanneer iemand het evangelie hoort, gelooft met zijn hart en met zijn mond de heerschappij en het werk van Jezus belijdt. Evangelisatie, wat mensen tot een beslissing brengt en tot geloof in Jezus Christus, zou geschakeld moeten zijn aan een doorgaand leven van discipelschap en groei in geloof.

HEILIGING

Heiliging heeft een dubbele betekenis, namelijk afscheiding om gebruikt te worden door God, en het is in gebruik voor God (God Zelf is heilig). Thiessen zegt, dat heiliging 'een afscheiding voor God, een toekenning van Christus als onze heiligheid, reiniging van moreel kwaad, en gelijkvormigheid aan het beeld van Christus' is. Het heeft te maken met de uitwerking van redding, die het tegenovergestelde is van wat we waren aan het begin van onze redding. Het is een werk en een proces, waarin de mens wordt afgezonderd van het kwaad en toegewijd aan God. Het beïnvloedt ons karakter en gedrag, onze rechtvaardigheid, onze aanpassing aan de wet van God, en heiligheid, onze gelijkvormigheid aan de natuur van God. De mens wordt geacht zich af te scheiden van

⁵⁹ Rom. 3: 19-20, Rom. 5: 17, Ef. 2: 8-10

⁶⁰ Hand. 13: 43, Gal. 3: 21

⁶¹ Col. 1: 6, Tit. 2: 11-12

⁶² Zie Gal. 5-6 en Col. 3: 1 – 4: 6

⁶³ Joh. 3: 3, Rom. 7: 18, Rom. 8: 8, Gal. 2: 20, Ef. 4: 24

het ongodelijke en wereldse, om zich op een goede manier aan te passen aan Christus, in gemeenschapszin en dienstbaarheid aan God. Op een speciale manier worden we Gods' eigendom⁶⁴. Zoals de priesters in het Oude Testament toebehoorden aan God, zo zijn de gelovigen nu een priesterschap, apart gezet om dienstbaar te zijn voor God. De sleutel om begrip te krijgen van heiliging, ligt in de bestudering van heiligheid. Heiligheid verwijst naar de natuur van hetgene dat apart is gezet, en heiliging is het proces dat die natuur zover brengt. Heiliging, heiligheid en toewijding worden door elkaar gebruikt, maar hebben als kern van hun betekenis het idee van afscheiding en reiniging.

De Bijbel benadrukt, dat heiliging de wil van God is en iets dat elke gelovige zou moeten najagen⁶⁵. Het is iets wat instant plaatsvindt en voortduurt. Bij hun redding worden de gelovigen 'heiligen' genoemd, wat verwijst naar het werk van God om gelovigen voor Zich apart te zetten en hen te beschouwen als geheiligd, zoals ze op hetzelfde moment ook gerechtvaardigd en gered zijn. Jezus wordt onze heiliging en werkt voor eeuwig perfectie uit in hen die Hij heiligt⁶⁶. De heiliging is op dat moment echter nog niet voltooid. Hoewel ze heiligen worden genoemd, zijn de gelovigen nog verre van volmaakt. Het is één ding om rechtvaardigheid toegerekend te krijgen, maar het is nog heel wat anders om het werkelijk te hebben in ons leven. 'Heiligen' (zij die geheiligd en heilig zijn verklaard, dat is wat heilige betekent) worden ook 'vleselijk' genoemd, vermaand om 'heilig te zijn', geroepen om hun 'zondige leden' weg te doen en 'hun oude natuur af te leggen'. De Bijbel leert ons een proces van groei, volwassenheid, verhoging, ter dood brengen, overvloedig vrucht dragen, staan op de beloftes, verandering van glorie tot glorie, en steeds onszelf overtreffen. We worden vermaand, gewaarschuwd, geboden en aangemoedigd, om daadwerkelijk te zijn wat het Woord van God verklaart, dat wij worden bij onze bekering. Zij die verklaard zijn heilig te zijn voor God, moeten heilig zijn in het najagen van God. Zij die gereinigd zijn wordt opgedragen zichzelf te reinigen. Het voortdurende werk van reiniging en afscheiding om gebruikt te worden door God, wordt ook heiliging genoemd⁶⁷.

De mens moet betrokken raken bij het geloof in de voorziening door de dood van Jezus, reageren op de Heilige Geest (die van binnenuit werkt in kracht en richting) en het werk van God (dat werkt aan de buitenkant om het juiste gedrag te bewerkstelligen in het leven van de gelovige)⁶⁸. De gelovige reinigt door strijd, omstandigheden, geduldig lijden, het overwinnen van verleidingen en kastijding heen, wat God al heeft geheiligd⁶⁹. Heiliging is pas voltooid, volmaakt of definitief bij het verschijnen voor de Here Jezus⁷⁰. De Bijbel biedt hoop op bevrijding van alle ongerechtigheid en benadrukt het streven naar heiligheid. Volmaaktheid in dit leven impliceert de volmaakte relatie die we hebben vanwege het bloed van Jezus dat reinigt van alle zonde, geestelijke volwassenheid, het vervullen van de dienst en het plan van God, volkomen toegerust voor het doel van God, uitlopen van de wedloop, en vooruitgang in geestelijke wandel. Absolute volmaaktheid kan in dit leven niet bereikt worden, vanwege de tekortkomingen van de mens en zijn onvolledige kennis en begrip. Voor de Jood hield heiliging ingewikkelde uitgebreide

⁶⁴ Ex. 13: 2, 2Kron.29: 18-19, Jer. 1: 5, 1Petr. 1: 15

⁶⁵ 1Thes. 4: 3, Hebr. 12: 14

⁶⁶ Rom. 8: 29, 1Kor. 6: 11, 2Kor. 3: 18, Phil. 1: 6, Hebr. 10: 10, 14, 1Joh. 3: 2

⁶⁷ 1Kor. 1: 2, 30; 1Kor. 3: 3, 18; 2Kor. 7: 1, Hebr. 6: 1, 1Petr. 1: 2, 15; 1Petr. 3: 15

⁶⁸ Gal. 2: 20, Ef. 5: 26, Col. 1: 27

⁶⁹ Phil. 3: 12-14, Jac. 1: 12, 1Petr. 1: 7; 1Petr. 4: 12, Openb. 21: 7

⁷⁰ Col. 3: 3-4

tradities in, baden en rituelen. Heiliging betekent niet het uitdelgen van de zondige natuur, wetticisme, het houden aan de regels, rituelen of doop. Het Nieuwe Testament is niet tegenovergesteld aan wetten, standaarden en beperkingen. Deze zijn juist goed en heilig wanneer ze op de goede manier worden gebruikt, maar ze zijn nooit de bron voor redding en rechtvaardigheid. Heiliging is geen ascese, het lichamenlijk kwellen van het lichaam om het tot rechtvaardigheid te brengen. De mens moet voortdurend waakzaam zijn en heeft de werking van de Heilige Geest nodig en de reiniging door het bloed van Jezus om zijn relatie met de Heer te onderhouden. Vooruitgang in heiliging, in tegenstelling tot de instante heiliging bij de bekering, is niet toegeschreven, plaatsvervangend of overgedragen, maar moet gemaakt worden tot een persoonlijk eigendom door gehoorzaamheid aan het woord van God en het volgen van het voorbeeld van de Heer, de pionier van onze redding⁷¹.

ZEKERHEID VAN DE GELOVIGE

Redding is afhankelijk van God. Toch leert het Nieuwe Testament duidelijk, dat de eigen wil van de mens erin betrokken is en dat God nooit de keuze van de mens zal overtreden. Ervaring en voorbeelden uit de Bijbel laten ons zien, dat terugval (van het oudtestamentische woord voor afkeren of terugkeren; als een vaars die weigert onder het juk te komen, of geleid te worden) mogelijk is. De ervaring van Israël vult het Oude Testament. Het volk, bevrijd, door de Rode Zee getrokken, wandelend in de genade en aanwezigheid van God, gerechtvaardigd en geleid, keert zich dan af van God. ‘Eens onder de genade - altijd onder de genade’ was niet aan de orde. De weg naar het beloofde land ligt bezaaid met de zielen van hen die werden gestraft voor hun geklaag, afgoderij, hoererij, arrogantie, rebellie en lust⁷². De hemelse arena, echter, is gevuld met hen die God gehoorzaamden en hun hemelse bestemming hebben bereikt. Het Nieuwe Testament geeft waarschuwingen tegen verkilling, ongehoorzaamheid, verdorring, onvruchtbaarheid, schipbreuk en beschaamd terugkeren naar het oude leven zoals een hond of een zeug, of omzien naar de ploeg na jezelf toegewijd te hebben⁷³. De Bijbel leert ons dat Gods’ hemelse genade weerstaan kan worden, zelfs tot op het punt van eeuwige vernietiging, en dat volharding afhangt van een dynamische (dat is levend, groeiend en niet statisch) relatie met God.

Hebreeën is waarschijnlijk het meest omstreden boek met betrekking tot de zekerheid van de gelovige. Merk op, dat het boek is geschreven aan rationele, verlorene gelovigen die een goede relatie met God hadden, niet aan onbekeerde, nooit geredden, en dat terugval soms aan de orde is wanneer de kerk verzwakt of ontmoedigd is, of vervolgd wordt⁷⁴. De Bijbel leert een echte zekerheid voor de gelovige met de verzekering en alle voordelen van redding. Zekerheid is gebaseerd op de kracht van de redder om te leiden, te ondersteunen, zijn beloften te vervullen en ons te behoeden voor vallen. Wij worden niet in beslag genomen door achterdocht en angst om te falen, noch door de risico’s van de Christelijke ervaring. Het is de wil van God om alle mensen te redden. Deze genade is gratis en zonder voorwaarden van de kant van God, Die, omdat Hij de mens van tevoren

⁷¹ 1Kor. 2: 6 / Gal. 3: 3, Col. 1: 28; Col. 3: 12; Col. 4: 12 / Joh. 17: 23, Ef. 4: 13

⁷² 1Kor. 10: 1-12

⁷³ Matth. 13: 22; Matth. 24: 12, 1Tim. 1: 19, 2Tim. 1: 8, 2Petr. 2: 22

⁷⁴ Hebr. 6: 4-6; Hebr. 10: 32-39

kende, zijn bestemming niet heeft vastgelegd, maar hen heeft uitverkoren die geloven tot het einde. Dat voorziet in de zekerheid, dat God al weet waar ze allemaal doorheen zullen moeten gaan en dat Hij voorzieningen heeft getroffen om hen te bewaren tot het einde⁷⁵. Wij worden weer eens geconfronteerd met het geheimenis van redding met betrekking tot de vrije wil van de mens, Gods' soevereiniteit en voorkennis. Myer pearlman zei 'Als we vasthouden aan de praktische vermaningen van de Schrift en onszelf zetten aan de duidelijke taak die ons is opgedragen, dan zullen we niet verkeerd gaan [MP p. 274]'

THEOLOGIE VAN GEESTELIJK OORLOGSVOERING

De mens is geschapen naar het persoonlijke, morele en sociale beeld van God, om heerschappij uit te oefenen en God op aarde te verheerlijken. Wanneer hij gered is, wordt hij Gods' werk en erfgoed⁷⁶. De Bijbel legt uit, dat hij nu een 'nieuw mens' is, die 'deel heeft aan de goddelijke natuur' en die 'nieuw leven' heeft. In dit nieuwe leven heeft hij hoop op een erfdeel, autoriteit om in bediening te staan en de belofte van overwinning⁷⁷. De mens bestaat uit het materiële vlees en bloed (het lichaam) en de immateriële ziel en geest⁷⁸. Het lichaam is de tabernakel van de ziel en de geest, tempel van de Heilige Geest, levend offer en wapen tegen Satan.

DE OORLOGSVOERING

Het lichaam is vreeswekkend en wonderlijk gemaakt en keert na de dood weder tot stof⁷⁹. De oude, lagere natuur van de mens, de 'afstamming van Adam' of 'oude mens' is zijn tegenstander⁸⁰, het 'Paard van Troje' of 'innerlijke vijand', die de duivel zoekt om te gebruiken in een razende geestelijke oorlog tussen twee onverenigbare machten, God en zichzelf (Satan). Het is het doel van Lucifer om het getuigenis van God te ontwortelen. Satans geestelijke, transformeerbare en intelligente macht probeert voortdurend tegen, in en door de mens te bewegen. Hij is een strateeg. Hij en zijn handlangers staan tegenover alle toegewijde gelovigen in een conflict over de wil van God en de zielen van mensen. Tegenstand is reëel, zowel persoonlijk als geestelijk⁸¹. Satan geeft de aanzet tot een geestelijke-psychologische oorlog, waarin angst en propaganda betrokken zijn, en die zich hoofdzakelijk in de denkwereld afspeelt. De duivel gebruikt trucs (Gr. *noema*) en listen (Gr. *methodia*) om het woord van God te verdraaien, of weg te rukken; bedrieglijk, misleidend en behekst. De duivel zal

⁷⁵ Joh. 6: 64, Rom. 8: 35-39, 1Tim. 2: 4-6

⁷⁶ Ef. 1: 18, Ef. 2: 10, Ef. 3: 9-10

⁷⁷ Marc. 16: 19-20, Rom. 6: 11, Col. 3: 10, 2Tim. 4: 18, 2 Petr. 1: 4

⁷⁸ 1Kor. 15: 44

⁷⁹ Gen. 3: 19, Ps. 104: 29; Ps. 139: 14-16, Rom. 6: 13; Rom. 12: 6, 1Kor. 6: 19

⁸⁰ Ef. 4: 25-29

⁸¹ Dan. 10: 12-13, Rom. 15: 22-24, 1Petr. 5: 8

redetwisten, argumenteren en beschuldigen om zijn doel te bereiken⁸². De Bijbel verklaart dat de strijd gewelddadig en aanvallend is. Succes is afhankelijk van doordrukken in of grijpen van het Koninkrijk met macht. Oorlog omvat obstakels, vervolging, tegenstand van mensen en geesten, en vooral sterke weerstand van diepgewortelde religieuze groeperingen⁸³. Gelovigen zullen de tegenstand moeten overwinnen en de belofte van God tot een realiteit maken. Wij hebben betere wapens⁸⁴, waaronder de Naam van Jezus (de enige erkende geestelijke macht in de hemel en op aarde)⁸⁵, het Bloed van het Lam (het bewijs van onze bevrijding uit de macht en heerschappij van de zonde)⁸⁶ en het Woord van Geloof⁸⁷. Deze worden effectief in de daden van gelovigen die doordrukken in de strijd en de duivel tot overgave dwingen. Bij zijn bekering is elke gelovige een capabele ‘bouwer-strijder’ en een getuige van de Here Jezus⁸⁸. Het belangrijkste probleem vandaag de dag is het verdwijnen van kracht vanwege ongetrouwheid aan de zaak van Christus en ongehoorzaamheid in de strijd. Geestelijke kracht wordt vermenigvuldigd wanneer gelovigen in het gelid blijven, samenwerken in gemeenschapszin, zich verenigen in eenheid, en standvastig zijn met één denkwereld en doel in de dingen van Christus⁸⁹.

DE HEILIGE GEEST

Het is het werk van de Heilige Geest om de voordelen van de dood en opstanding van Jezus aan de menselijke ervaring toe te voegen. God, de Heilige Geest is eeuwig, alwetend en almachtig⁹⁰. Hij vloeit voort uit de Vader en de Zoon en is betrokken bij de schepping, de nieuwe schepping en de opstanding van Jezus uit de dood⁹¹. Hij wordt de Geest genoemd, Geest van de Heer, Geest Gods, eeuwige Geest, Heilige Geest van Belofte, Trooster, Geest van Christus en Geest van Zijn Zoon, maar ook Heilige Geest⁹². De gebruikelijke symbolen voor de Heilige Geest zijn water, vuur, olie, wijn, wind, zegel en oprechtheid⁹³. Zijn veelvoudige taak omvat het bekend maken van de waarheid, Jezus verhogen en het beheer voeren over datgene dat Jezus met Zijn bloed heeft gekocht⁹⁴. Jezus’ belofte om gelovigen niet troosteloos (letterlijk als wezen) achter te laten, wordt vervuld doordat Hij de Heilige Geest zendt. Hij getuigt dat wij kinderen van God zijn, geaccepteerd in de geliefde. Hij strijdt met zondaren en leert, getuigt, berispt, leidt, troost, steunt zwakheden, bemiddelt, zoekt, gebiedt, kiest gelovigen en doet hen herleven⁹⁵. Er

⁸² Job 1: 9, Rom. 12: 1-2, 2Kor. 2: 11; 2Kor. 11: 3-4, Ef. 6: 11, Gal. 3: 1, Jud. 9, Openb. 12: 10

⁸³ Matth. 11: 12; Marc. 5: 1-15; Marc. 6: 16-28; Luc. 16: 16; Hand. 4: 1-3; Hand. 7: 54-58; Hand 13: 6-8, 42-50; Hand. 14: 1-2; 2Tim. 2: 9

⁸⁴ 2Kor. 10: 3-5; Ef. 6: 10-12

⁸⁵ Marc. 9: 38-39; Luc. 10: 17-20; Joh. 14: 11-14 (geen formule, zie Hand. 19: 16)

⁸⁶ Col. 1: 12-14; Openb. 12: 10-11

⁸⁷ Rom. 10: 8, 17; Hebr. 4: 1-2

⁸⁸ Marc. 5: 18-20; Joh. 4: 27-29, 39-42; Hand. 8: 1-4; Rom. 16: 20; Jak. 4: 7

⁸⁹ Lev. 26: 7-8; 1Kron. 12: 8, 33; Hand. 1: 14; Hand. 2: 1-4; Hand. 4: 31-33; Fil. 1: 27; Fil. 2: 2, 14-15

⁹⁰ Ps. 139: 7-10; Luc. 1: 37; 1Kor. 2:10; Hebr. 9: 14

⁹¹ Gen. 1: 2; Joh. 3: 5; Joh. 15: 26; Joh. 16: 7; Rom. 1: 4; Rom. 8: 11; 2Kor. 5: 17

⁹² Jes. 11: 12; Matth. 3: 16; Joh. 14: 26; Rom. 8: 9; 1Kor. 2: 10; Gal. 4: 6; Ef. 1: 13

⁹³ Matth. 3: 11; Joh. 3: 8; Joh. 4: 13-14; Joh. 7: 37-39; Hand. 10: 38; Ef. 1: 13-14; Ef. 5: 18-20

⁹⁴ Joh. 14: 26; Joh. 16: 14; Col. 1: 26-28; Ef. 3: 4-5, 16-17

⁹⁵ Gen. 6: 3; Joh. 14: 26; Joh. 15: 26; Joh. 16: 8, 13-14; Hand. 9: 31; Hand. 13: 2; Hand. 16: 6-7; Rom. 8: 26-27; 1Kor. 2: 10

kan tegen Hem worden gelogen, Hij kan weerstaan, gelasterd en gekwetst worden en Zijn bediening kan uitgedoofd worden⁹⁶.

Redding is onmogelijk buiten de Heilige Geest om. Door de Geest worden we ‘één van de zijnen’, opgenomen in het lichaam, gericht op Christus en hebben we het getuigenis dat we gered zijn⁹⁷. De wet doet zonde kennen; de Geest doet redding kennen⁹⁸. Hij neemt het initiatief om de zondaar aan te klagen en maakt het belijden van Jezus als Heer mogelijk⁹⁹. Alle gelovigen hebben de Geest als tussenpersoon voor bekering en heiliging. Maar er is een verschil tussen het hebben van de Heilige Geest als een tussenpersoon voor redding en heiliging en ‘gevuld’ zijn met de Heilige Geest¹⁰⁰. Velen stemmen krachteloos in met waarheid. In de eerste kerken was gevuld worden een krachtige, levensveranderende ervaring, die zo anders was als redding, dat het Nieuwe Testament het beschrijft als ‘gevuld’, ‘gedoopt’ worden, ‘ontvangen van’, of het ‘vallen van de Heilige Geest op iemand’ en het ‘verkrijgen van kracht van boven’¹⁰¹. Het was geen theologie of leerstelling, maar een echte, reële ervaring. Voorbeelden in het Nieuwe Testament hebben altijd betrekking op mensen die al gered zijn. Het begrip ‘gevuld worden’ beschrijft de eerste ervaring, de gebruikelijke levensstijl, en speciale voorvallen van ongewone zalving. Het eerste bewijs is het spreken in tongen. Dit komt duidelijk naar voren in drie van de vijf voorbeelden in het Nieuwe Testament en wordt sterk geïmpliceerd in de andere twee. Een vrijzinnige theoloog schrijft, ‘... (Spreken in tongen) was de meest opvallende en populairste gave in de eerste jaren van de kerk. Het lijkt het gebruikelijke bijkomstige verschijnsel en bewijs te zijn van het neerdalen van de Geest op gelovigen [WMS p. 55]’. Dr. G.B. Stevens in *Theologie van het Nieuwe Testament*, schrijft, ‘... het is duidelijk dat de gave van de Geest wordt gezien als synoniem met ... spreken in tongen en profeteren [WMS p. 55-56]’. J. Elder Cumming, ‘... er is nog een zegen ... een zegen die nog steeds door Christenen verwacht wordt en waar ze nog steeds om vragen, en die beschreven kan worden in taal gelijk aan die die gebruikt wordt in het boek Handelingen [WMS p. 60]’. R.A. Torrey beschrijft het werk van de Heilige Geest bij de bekering als het ontvangen van kracht voor redding, en bij de doop in de Heilige Geest als het ontvangen van kracht om dienstbaar te zijn [WIL p. 60]’. Vervulling met de Heilige Geest, die zich uit in het spreken in tongen, is een gave voor alle gelovigen, maar staat los van de speciale gaven van de Geest voor bepaalde uitingen van stichting, vermaning en bemoediging van de gemeente. Er is voldoende verschil tussen de gebeurtenissen van vervulling om te voorkomen, dat het wordt beschouwd als een of andere wettische ervaring. Toch is er ook voldoende overeenkomst om de moderne kerk toe te staan er voor te vechten, aansluitend op de bekering, met de hulp van leiderschap.

De Geest is essentieel in het proces van heiliging. Hij, die de schrijvers van de Bijbel inspireerde, is nog steeds aan het werk om de waarheid te verlichten in de gelovige. Effectief gebed is afhankelijk van Zijn tussenkomst. Hij is het duidelijke onderscheid tussen het vleeselijke en het geestelijke leven. Het leven in het vlees leidt tot de dood en vernietiging. Het leven in de Geest leidt tot een goddelijk karakter,

⁹⁶ Matth. 12: 31-32; Hand. 5: 3; Hand. 7: 51; Ef. 4: 30; 1Thes. 5: 19

⁹⁷ Joh. 16: 15; Rom. 8: 9, 16; 1Kor. 12: 13; Gal. 3: 27; Gal. 4: 6

⁹⁸ Rom. 3: 10; Rom. 8: 16

⁹⁹ Joh. 6: 44; Joh. 16: 8; 1Kor. 12: 3

¹⁰⁰ Rom. 8: 2; Tit. 3: 5

¹⁰¹ Luc. 24: 49; Hand. 1: 5; Hand. 2: 38; Hand. 10: 44

Christelijke dienstbaarheid en een hemelse bestemming¹⁰². De Schotse Presbyteriaan, Dr. A.B. Macdonald schreef, ‘Het geloof van de kerk in de Geest vond haar oorsprong in de ervaring van een feit... De meest kenmerkende manifestatie ervan was als eerste ‘spreken in tongen’, de kracht van een extatische uiting in een onintelligente taal ... Mensen die tot dan toe als dertien in een dozijn waren geweest, waren plotseling in staat tot gepassioneerd gebed en prediking, of verheven stemmingen waarin ze zichtbaar converseerden met het Onzichtbare’. Er bestaat geen twijfel over, dat de kracht van de Heilige Geest noodzakelijk is voor succesvolle Christelijke oorlogsvoering.

GODDELIJKE GENEZING

Hoewel omstreden, is goddelijke genezing een van de meest rationele bijbelse leerstellingen. De mens is zowel lichaam als geest. God is geïnteresseerd in beide. Het lichaam is voor de Heer en de Heer is voor het lichaam¹⁰³. Het lichaam is betrokken in verzoening, verlossing en heiliging. Het is een deel van Christus, de tempel van de Heilige Geest, een levend offer, erfgenaam van de zegen en opgewekt bij de opstanding¹⁰⁴. Ziekte heeft een geestelijke oorzaak, staat in relatie tot lichaam en ziel en heeft een geestelijke betekenis. Alle ziekte is het resultaat van zonde, vaak een specifieke zonde. De mens wordt ziek door misbruik van het lichaam, het niet onderscheiden van het lichaam van Christus, rebellie, ongehoorzaamheid, trots, klagen, lust en familievloeken¹⁰⁵. Omdat ziekte geestelijk is, is er genezing in het bloed van Jezus. F.F. Bosworth schrijft, ‘Laten we zoeken naar de Wil van God ... Is Hij gewillig ... [is] het verstandig ... Maakt het deel uit van Zijn plan voor ons op dit moment?’ Hij gaat verder met, ‘Het is onmogelijk om vrijmoedig uit geloof een zegen te claimen waarvan we niet weten of God die aan ons wil geven ... Geloof begint daar waar de wil van God bekend is [BOS p. 33]’. God is duidelijk bezorgd om de gezondheid van het lichaam, en de ziel en geest van de gelovigen¹⁰⁶.

De wil van God om te genezen komt duidelijk naar voren in de Oud Testamentische gevallen van goddelijke genezing en de Nieuwe Testament-bediening van Jezus en de apostelen. Jezus kwam om de wil van de Vader te doen; de Vader deed het werk en, van aanzienlijk belang, Jezus weigerde nooit iemand genezing¹⁰⁷. Zelfs in zware tijden en onder emotionele druk genas Jezus de zieken. Leslie Thomas Holdcroft schreef in *Divine Healing: A Comparative Study* (Goddelijke Genezing: Een vergelijkende Studie), ‘In de Schrift vinden we niet minder dan zeventwintig individuele wonderen van genezing toegeschreven aan Jezus, en daarnaast ook nog eens tien gevallen van algemene genezing van grote groepen mensen ... In elk geval presenteert Jezus Zichzelf frank en vrij als een object van geloof, dat oprecht geloofd kan worden ... het is werkelijk opvallend dat Hij aan Zijn discipelen belooft, dat ze ‘nog grotere dingen dan deze zullen doen’. Gods’ wil om te genezen breidt zich uit van Jezus naar de discipelen en naar de kerk. Het boek Handelingen is juister betiteld als de

¹⁰² Rom. 8: 9; Gal. 5: 22-25

¹⁰³ 1Kor. 6: 14-20

¹⁰⁴ Gen. 9: 6; Rom. 8:23; Rom. 12: 1; 1Kor. 6: 14-20; Ef. 1: 14

¹⁰⁵ Num. 12: 10; Num. 16: 46-50; Ps. 103: 3; 1Kor. 5: 5; 1Kor. 11: 27-32; Hebr. 12: 5-10; Jac. 5: 15

¹⁰⁶ Jes. 33: 24; 1Thes. 5: 23; 3Joh. : 2

¹⁰⁷ Marc. 9: 22-23; Luc. 5: 12-13; Joh. 6: 38; Joh. 14: 10

Handelingen van de Heilige Geest; Hij zette voort wat Jezus begonnen was. Handelingen legt de doorgaande wil van God vast in de begintijd van de kerk. A.J. Gordon haalt Dr. Gerhard Uhlhorn aan, ‘Getuigen, die boven elke verdenking staan, bieden geen ruimte voor twijfel dat de wonderbaarlijke krachten van de tijd van de apostelen nog steeds voortduren ... [*Ministry of Healing* (Genezingsbediening) p. 58]’. Het populaire idee, dat ziekte verdragen moet worden en dat het een positief verlossend voordeel voor de gelovige zal hebben, is absoluut onbijbels. Kenneth Mackenzie leverde er commentaar op, ‘... deze voorstelling van Zijn wil levert ziekelijke Christenen op, zwak geloof, lege vreugde, miezerige overwinningen ... Gods’ wil is geen wrekende rechter ... Zijn wil is een gezegende metgezel, die ons pad verlicht, onze geest opvrolijkt, onze levens voorspoedig maakt en vrucht geeft in alles wat we doen [FPT p. 372-373]’. Verzoening maakt dat genezing onmiddellijk realiteit wordt voor de gelovige.

DEEL III: DE KERK, BEDIENING, TOEKOMST

DE KERK

Jezus is het hoofd van de kerk ¹⁰⁸ (*kuriakos*; wat betekent ‘toebehorend aan de Heer’ wordt twee keer gebruikt in het Nieuwe Testament en *ekklesia*; genomen uit de culturele betekenis van een vergadering van vrije burgers bij elkaar geroepen door een bode voor de overdracht van publieke zaken, wordt 114 keer gebruikt, vrijwel altijd in geestelijke zin). ‘Kerk’ verwijst naar de universele kerk van hen die ‘wederom geboren’ zijn en naar de lokale samenkomsten, zoals de kerk in Jeruzalem¹⁰⁹. Het spreekt niet over Jodendom of het Levitische priesterschap, maar over een geheimenis, dat thans geopenbaard is¹¹⁰. Jezus is bezig om Zijn kerk te bouwen en Hij heeft Zijn Heilige Geest gestuurd om haar te vervullen en te versterken. Jezus hield van en stierf voor de kerk, die aan Hem wordt voorgesteld als Zijn bruid¹¹¹. Het is de tempel van de Heilige Geest, het lichaam van Christus, pilaar en fundatie van de waarheid en het gebouw van God¹¹². Christus is de hoeksteen, de apostelen en profeten het fundament; gelovigen zijn levende stenen, passend gevormd en op elkaar gebouwd, en de Heilige Geest is de inwonende gast¹¹³. De aanwezigheid van menselijke zwakheid en onkruid staat op geen enkele manier haar geestelijke fundament, doel, of plaats in Christus in de weg¹¹⁴.

¹⁰⁸ Ef. 5: 23

¹⁰⁹ Hand. 8: 1; Hand. 11: 22; 1Kor. 12: 13; 1Petr. 1: 3, 22-25

¹¹⁰ Ef. 3: 1-6, 10

¹¹¹ Ef. 5: 25, 27

¹¹² 1Kor. 1: 18; 1Kor. 3: 9; 1Kor. 12: 27; Ef. 1: 23; 1Tim. 3: 14-15

¹¹³ Matth. 16: 18; 1Kor. 3: 16; Ef. 2: 20; 1Petr. 2: 4-5

¹¹⁴ Matth. 13: 30

OPDRACHT EN ROEPING

Onderwijzers, politici en hervormers, met een gebrek aan kennis, hebben talloze programma's en instituties geïntroduceerd, die duidelijk onbijbels zijn. De duidelijke en allerbelangrijkste opdracht van de kerk is wereldevangelisatie. Niet slechts het verkondigen van het evangelie, maar gelovigen die betrokken zijn in een voortdurende wandel met Christus, discipelschap genaamd. God roept een volk voor hemzelf. Discipelen zijn vissers van mensen (geen koopwaar, maar zielen en geen informatie, maar transformatie). Alle andere 'opdrachten' voor de kerk zijn belangrijk, maar alleen wanneer ze de opdracht van evangelisatie ondersteunen. Wanneer evangelisatie een prioriteit is, lokt het de kritiek uit, dat men simplistisch en bekrompen zou zijn. Nietemin kan het belang van evangelisatie als DE opdracht van de kerk niet genoeg benadrukt worden¹¹⁵. De kerk is zout en licht, de beperking op wetteloosheid, het goddelijke overblijfsel en de pilaar en fundatie van waarheid, geroepen om God te verheerlijken, de leden te stichten, te voorzien in goddelijke rollenpatronen, zichzelf te reinigen en haar leden te onderwijzen¹¹⁶. Al deze 'roepingen' vinden hun uiting en doel in die ene roeping van evangelisatie. Elke gelovige moet gericht zijn op het oogstveld en persoonlijk betrokken raken in de roeping tot zending van de kerk.

Discipelschap is het enige plan van God om Zijn kerk over te dragen van generatie op generatie. In 2Timoteüs 2: 2 vinden we het patroon om een leven van geloof tot geloof over te brengen over vier generaties. Jezus maakte discipelen en zij begrepen dat dat het plan van God was¹¹⁷. Jezus' discipelschap had betrekking op het roepen van mannen om 'met Hem' te zijn, en hen uit te zenden om te preken in Zijn naam en met Zijn kracht¹¹⁸. De discipel wordt volwassen in de aanwezigheid van zijn meester door zijn voorbeeld te volgen en deel te hebben aan zijn geest en leven. Discipelschap vereist zelfverloochening en geestdrift. Zij die voortdurend terugdeinzen, en weerstand bieden aan toewijding, zullen nooit discipelen zijn¹¹⁹. Het hart van de discipel staat in het middelpunt. In het proces van bediening zal het duidelijk worden¹²⁰. Discipelschap heeft betrekking op roeping en planten. Het is tegelijkertijd iets dat we niet doen (niemand wordt geroepen en geplant door zichzelf) en iets dat we niet ongedaan kunnen maken (planten, wanneer ze eenmaal geplant zijn, verplaatsen zichzelf niet). Er ligt een zeker geheimenis besloten in discipelschap. Karakter, vruchtbaarheid en relaties zijn essentieel. Discipelen zijn geen werknemers of ambachtslieden. Ze zijn geschakeld aan en verantwoordelijk voor zielen.

DE LOKALE KERK

De Bijbel geeft gedetailleerde instructies over hoe we ons behoren te gedragen in de kerk. Paulus verwacht dat de tradities worden gevolgd en Judas vermaant gelovigen

¹¹⁵ Matth. 28: 18-20; Marc. 1: 16-17; Hand. 1: 8; Hand. 15: 14

¹¹⁶ Matth. 5: 13-16 / 2Thes. 2: 6-7 / Gen. 18: 22-23 / Ef. 3: 21 (Rom. 15: 6; Ef. 1: 6, 12, 14, 18; 2Thes. 1: 12; 1Petr. 4: 11) / Ef. 4: 11-16 / Matth. 28: 19 / 1Joh. 3: 2

¹¹⁷ Marc. 16: 17-20

¹¹⁸ Marc. 3: 14-15

¹¹⁹ Luc. 14: 25-35

¹²⁰ Joh. 13:2, 21

om eerlijk te strijden voor het geloof¹²¹. De enige aanneembare verklaring voor het Nieuw Testamentische patroon is dat wij het moeten opvolgen. De lokale samenkomst bestaat uit 'leden' die door God geroepen zijn, die verklaren dat Jezus Heer is en die een levensstijl hebben, die daarmee in overeenstemming is. De minimale benodigdheden voor een lokale samenkomst zijn mensen die hun geloof in Jezus belijden, gedoopt zijn, onder leiderschap staan en de wil van God doen. Plichten van de leden zijn: samenkomsten, stichting en vermaning van elkaar¹²². De eerste kerk had leiderschap (ouderlingen, oversten, pastors en diakenen) bekend bij en bevestigd door de gemeente¹²³. De leden kwamen regelmatig bij elkaar, brachten geld bijeen voor het werk van de kerk en het Koninkrijk van God, controleerden het gedrag van de gelovigen (inclusief het overgaan van gelovigen van de ene kerk naar de andere en orde in de samenkomsten), hielden vast aan leerstellige standaarden, baden samen, zorgden voor de behoeftigen en erkenden bediening¹²⁴.

ORDONNANTIES

Een sacrament is iets dat werkt op de gevoelens. De betekenis ervan is afkomstig uit de mysteriegodsdiensdiensten van de Romeinse cultuur. Vandaag de dag wordt het gebruikt in de betekenis van een mysterieuze overbrenging van genade op de persoon die het sacrament aanvaardt. Het wordt ook gebruikt in verband met het Avondmaal en de Doop. Een betere term is ORDONNANTIE, vanwege het onbesmette gebruik en de eenvoudigere betekenis van 'symbool'. 'Het is een buitenwaartse rite, die door Christus is aangewezen om opgenomen te worden in de kerk, als een zichtbaar teken van de bevrijdende waarheid van het Christelijke geloof [THI p. 422]'. Een symbool is een teken. Een rite is het teken dat regelmatig gebruikt wordt voor heilige doeleinden, en een ordonnantie is een symbolische rite, die een centrale waarheid voor het voetlicht brengt, en universeel duidelijk is voor de gelovige. Iedereen is het erover eens, dat er twee ordonnanties zijn; het Avondmaal en de doop door onderdompeling. Wanneer je ordonnantie wat ruimer opvat, vallen ook gebed voor de zieken en huwelijk eronder.

DOOP is een ordonnantie van voortdurend belang, omdat Jezus (ons voorbeeld) werd gedoopt, de discipelen doopten en Jezus heeft het geboden¹²⁵. De apostelen leerden het en brachten het in praktijk na de opstanding van Jezus. Paulus leerde het en werd zelf gedoopt en Petrus voert het gebruik ervan in in de eerste kerk¹²⁶. Het Nieuwe Testament gebruikt de doop als symbool om geestelijke waarheid te verklaren en benadrukt het als elementair¹²⁷. De doop volgt op de bekering in elk voorbeeld in het Nieuwe Testament, is het testament van een voldongen feit, is niet voor kinderen, vindt plaats door onderdompeling en wordt gedaan in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest [THI p. 425; RYR p. 424]. De doop is geen gave van de Heilige Geest en ook geen

¹²¹ 1Kor. 11: 2; 1Tim. 3: 15; Judas: 3

¹²² 1Thes. 5: 11; Hebr. 3: 13; Hebr. 10: 25

¹²³ 1Thes. 5: 12-13 (Hand. 6: 1-7; Hand. 13: 1; Hand. 14: 23; Hand. 20: 17; Phil. 1: 1; Tit. 1: 5)

¹²⁴ Hand. 20: 7 / 1Kor. 16: 2 / Hand. 15: 22-29; Rom. 16: 1-2; 2Kor. 3: 1 / Rom. 16: 17; 1Kor. 5: 13; 1Kor. 14: 34; 3Joh.: 10 / Hand. 2: 42-45; Ef. 2: 20 / Hand. 13: 2-3

¹²⁵ Matth. 3: 13-15; Matth. 28: 19-20; Joh. 4: 1-2

¹²⁶ Hand. 2: 38-41 / Rom. 6: 3-4 / Hand. 9: 18 / 1Petr. 3: 21

¹²⁷ Hebr. 6: 2

lidmaatschap van de kerk. Als symbool verwijst de doop naar de begrafenis en de opstanding van de Here Jezus¹²⁸. Het associeert gelovigen met het lijden van Christus, Zijn lichaam, het nieuwe leven en Zijn leiderschap¹²⁹. In geestelijke zin houdt het verband met de belangrijke waarheden van vergeving, eenheid met Jezus, discipelschap en bekering¹³⁰. De doop is een belangrijke stap in gehoorzaamheid voor de pasbekeerde, het identificeert hem met het lokale lichaam van gelovigen.

Het Avondmaal, ingesteld door Jezus in de nacht dat Hij verraden werd, is de tweede algemeen erkende ordonnantie van de kerk. Het werd gevestigd in de eerste kerken en symboliseert de dood van Jezus. Het is een gedachtenis, verklaart symbolisch Zijn dood, verzekert ons van Zijn wederkomst, en voorziet in eenheid in het lichaam¹³¹. Deelname staat vrij aan gelovigen die gewillig zijn zichzelf te onderzoeken. De ongelovige, valse leraar, hij die verdeeld is en hij die niet afgescheiden van de wereld leeft, eten en drinken zichzelf tot een oordeel¹³². De Bijbel gebruikt de term ‘beker’ (niet wijn) voor het Avondmaal. De valse leerstellingen van transsubstantie en redding door de doop, ontkennen de kracht en het definitieve van Golgotha, creëren een valse mysteriegodsdienst, bevorderen afgoderij, en zetten een vals priesterschap voort [THI p. 428].

DE KERK LITURGIE

De glorie van God is daar voor die kerk waar goddelijke waarheid en orde gevestigd zijn. De Bijbel geeft duidelijke instructies, dat de mens God moet benaderen, ‘volgens het patroon¹³³’. Wat de kerkdienst anders maakt dan alle andere bijeenkomsten, is de aanwezigheid van God om Zijn wil te ‘doen’. De verblijfplaats van God is in Zijn samengekomen, geroepen volk¹³⁴. Letterlijk kun je God vinden in de kerk. De reden voor het bestaan van de kerk, is voorzien in een focus voor Zijn bovennatuurlijke kracht en uitdrukking van Zijn doel voor de mensen. Zij die samenkomen doen dat om vorm en uitdrukking te geven aan de Here Jezus als het antwoord voor alle noden van de mens. De waarheid wordt licht in de kerk, die de enige bijbelse structuur en eenheid is, waarmee individuele gelovigen geroepen zijn zich te identificeren.

De LITURGIE (van *liturgikos*: opgedragen aan de Heer¹³⁵) of vorm van de dienst, omvat samenkomen, gebed, verering, collecte, prediking, uitoefenen van gaven van de Geest, en oproepen. God is aanwezig om te bedienen, wanneer deze voorwaarden aanwezig zijn. In de aanwezigheid van de Heer worden gelovigen veranderd (gesticht) en komen zondaren tot bekering¹³⁶. Het resultaat van alles wat we doen in de liturgie wordt aanbidding genoemd. AANBIDDING (van de twee Griekse woorden: *Prokuneo*, wat neerbuigen betekent, en *Latreuo*, een zeer betekenisvol woord, dat doelt op het idee van een priesterlijke dienst van iemands hele leven, gebed, collecte en bediening) is een

¹²⁸ Rom. 6: 3-4; Col. 2: 12; 1Petr. 3: 21

¹²⁹ Marc. 10: 38-39 / 1Kor. 12: 13 / Rom. 6: 1-10 / 1Kor. 10: 2

¹³⁰ Hand. 22: 16 / Rom. 6: 1-10 / Matth. 28: 19 / Hand. 2: 38

¹³¹ Matth. 26: 26-30; 1Kor. 10: 21; 1Kor. 11: 24-26

¹³² Rom. 16: 17; 1Kor. 5: 11-13; 2Thes. 3: 6, 11, 15; Tit. 3: 10; 2Joh. 10: 11

¹³³ Ex. 25: 8-9; 1Tim. 3: 15

¹³⁴ 2Kron. 5: 13-14; Ps. 22: 3; Luc. 5: 17

¹³⁵ Hand. 13: 1-2

¹³⁶ Joh. 4: 20-24; 1Kor. 3: 17-18

ontmoeting en een levensveranderende ervaring met God¹³⁷. Het heeft niets te maken met het komen naar de kerk, luisteren naar een preek, toekijken terwijl de geestelijke bedient, kopen van religieuze voorwerpen, of zelfs bediening. Aanbidding geeft een ware indicatie van iemands geestelijke conditie. De echte aanbieder is bij zijn volle verstand, stabiel en heeft geen problemen met zijn ego. Aanbidding vloeit voort uit een dankbaar hart, een acceptatie van de genade van God om iemand te rechtvaardigen en apart te zetten van de wereld, en een hart dat vol is van de dingen van God¹³⁸. In aanbidding wordt God verheerlijkt, het lichaam of de gemeente gesticht, individuele gelovigen worden opgebouwd en de zondaar komt tot bekering.

SAMENKOMST, GEBED, MUZIEK EN VERERING

Het is kenmerkend, dat de kerk van het Nieuwe Testament SAMENKWAM op zondag (in die tijd nog geen algemene vrije dag) vanwege de schakel met de opstanding. De eerste kerk ging op zaterdag (Sabbat) naar de synagoge om te evangeliseren, en kwam samen op zondag om te aanbidden¹³⁹. De enige doorslaggevende uitspraak is de vermaning van Paulus om niet door de Judaïsten (religieuze wettisten) gedwongen te worden tot aanbidding op een vaste dag. Samenkomsten dienen voor gedachtenis, viering, collecte, plechtigheden, prediking en het ontmoeten van noden¹⁴⁰. Verzuimen van samenkomsten is een overtreding van een bijbelse opdracht, minachting van de Here Jezus, vernietigt iemands getuigenis en berooft iemand van zijn bediening, bescherming, stichting, en zegen van gezamenlijke aanbidding.

GEBED is een heilige taak, opgedragen door God aan alle mensen, overal. In het Nieuwe Testament was de hele gemeente erin betrokken, vrijwillig onderworpen aan God in hoorbaar, ijverig, gelovig en eerbiedig gebed. Ze hieven hun handen op, zeiden ‘amen, amen’, en bogen hun hoofd. Gebed was nooit toegeschreven aan gebouwen, kaarsen of wierook¹⁴¹.

Er staan minstens 839 verwijzingen naar MUZIEK in de Bijbel. Er is een duidelijke opdracht om ‘voor God te komen (in zijn aanwezigheid) op deze manier (met instrumenten en muziek) terwijl we leven¹⁴²’. Elke bewustwording van Gods’ volk wordt begeleid door muziek en zang. Muziek is cultureel gezien het eerste medium om nieuwe idealen en programma’s te promoten. Mozes begreep de geestelijke status van Israël vanwege hun muziek¹⁴³. Muziek bereidt het hart voor op het ontvangen van Gods’ woord. Het draait niet om vermaak, maar om deelnemen aan en strijden voor de aanwezigheid van God en de geestelijke hoge plaats. Muziek wordt in verband gebracht met profetie (richting), bescherming, bevrijding, heerschappij en talenten¹⁴⁴. Calvijn, Knox, Wesley en Luther pleitten allemaal voor hardop zingen en muziek als noodzakelijk voor ware aanbidding. Wesley zei, ‘Wees niet banger voor je eigen stem, of meer

¹³⁷ Deut. 5: 23-27; Jes. 6: 1-5; Openb. 4: 9-11 / 2Kor. 3: 18; Col. 3: 16

¹³⁸ 2Sam. 7: 18-22; Ps. 23: 5; Ps. 45: 1; Spr. 2: 3-4; 1Kor. 2: 14-15

¹³⁹ Joh. 20: 1, 19; Hand. 20: 7; 1Kor. 16: 2; Openb. 1: 10

¹⁴⁰ Hand. 13: 1-2; Hand. 20: 7; 1Kor. 3: 16; 1Kor. 16: 2; Hebr. 10: 25

¹⁴¹ Hand. 4: 23-31; Hand. 20: 36; 1Tim. 2: 8; Hebr. 4: 16

¹⁴² Ps. 66: 1-3; Ps. 92: 1-4; Ps. 100: 2

¹⁴³ Ex. 17: 8-13

¹⁴⁴ 2Kron. 20: 14-17, 20-22

beschaamd om gehoord te worden, dan wanneer je de liederen van Satan zingt'. Een andere wijze zei, 'God bezit alle wijsjes, behalve de kwispedor' (God owns all the tunes except the spittoon).

Woorden hebben scheppende geestelijke macht. Ze zijn vooral erg krachtig in VERERING. Verering is geen dialoog, meditatie of stilte. Het is het bijeengekomen lichaam, dat samen strijd voert voor heerschappij. Een eigenschap van het ik wordt verwijderd en de Heilige Geest wordt vrijgemaakt. Verering is een oproep, of het hijsen van de banier om de troepen naar de plaats van de strijd te verzamelen¹⁴⁵. Verering is een verklaring van 'de Heer is hier'. Het schriftuurlijke bevel halleluja betekent 'prijs de Heer'. In de schrift wordt het in verband gebracht met militaire pogingen om de strategieën van de hel te verwoesten, verwarren en verslaan¹⁴⁶. God leeft in, wordt verhoogd in en bewoont verering. De poorten van Zijn stad worden verering genoemd en wij zijn opgedragen om in Zijn aanwezigheid te komen met dankzegging¹⁴⁷.

GAVEN, GEVEN, PREDIKING EN BESLISSING

In de liturgie is de plaats van geestelijke gaven belangrijk, vooral de plaats van tongen en de uitleg. 1 Korintiërs 12-14 instrueert de kerk met betrekking tot geestelijke gaven. Paulus schrijft de Eerste Brief aan de Korintiërs als een terechtwijzing voor het gebrek aan orde, immoraliteit, en misbruik van de geestelijke gaven in de kerk. GAVEN dienen ter stichting van het lichaam, niet om jezelf te verheerlijken. Hoofdstuk veertien gaat hier over en deelt met drie aspecten van de kerkdienst. Ten eerste zegt het, dat tongen bruikbaar zijn als een gemeenschappelijke gebeurtenis in gebed en aanbidding, zonder dat het uitgelegd wordt. Dat is niet nodig omdat het voor iedereen tegelijkertijd gebeurt. Ten tweede benadrukt Paulus hoe belangrijk de gavebediening van tongen en interpretatie is om de boodschap van God duidelijk over te brengen op de gemeente. Het legt de verantwoordelijkheid voor de verklaring bij degene die de boodschap doorgeeft. Voeg niet de woorden 'op-hetzelfde-moment' toe aan vers 23. Natuurlijk preken we niet allemaal 'op-hetzelfde-moment'. En we geven ook geen tongen en verklaringen van een boodschap van God voor het lichaam 'op-hetzelfde-moment'. Ten derde behoort prediking (profetie) voor de gemeente duidelijk gedaan te worden in een bekende taal. Prediking en de bovennatuurlijke gebeurtenis van het geven van een tong en de verklaring ervan, vinden logischerwijze en vanzelfsprekend om beurten plaats. De instructie corrigeert egoïstische vertoningen en verkeerde motivatie. Paulus is niet tegen de gaven of tongen, die beide door het hele Nieuwe Testament van harte worden onderschreven.

Elke opwekking wordt gekenmerkt door vrijgevig en spontaan GEVEN¹⁴⁸. We zien een patroon van regelmatige gelegenheden en uitdagen om te geven¹⁴⁹. Jezus is geïnteresseerd in ons geven als een heilige taak, die belangrijk is om ons karakter te vormen, en als maatstaf dient voor ons hart¹⁵⁰. Gelovigen zetten een bedrag, naar

¹⁴⁵ Jes. 59: 19

¹⁴⁶ Ex. 17: 8-13; 2Kron. 20: 14-28; Ps. 47: 1-9; Ps. 149: 5-9; Hebr. 13: 13-15

¹⁴⁷ Ps. 22: 3; Ps. 100: 4; Jes. 60: 18

¹⁴⁸ 1Kron. 29: 3-9; 2Kron. 24: 4-14; 2Kron. 31: 2-10; Neh. 10: 37-39

¹⁴⁹ 1Kor. 16: 1-2; 2Kor. 8-9

¹⁵⁰ Marc. 12: 41-44

draagkracht, apart, inclusief de geheiligde tienden, om te geven in de samenkomsten¹⁵¹. God heeft de TIENDEN geschakeld aan aanbidding toen Hij Mozes de wet gaf op de berg Sinaï¹⁵². Geven geeft een indicatie en is een bewijs van onze liefde voor God, het vloeit voort uit een leven dat aan Hem is overgegeven en is vrijwillig, vrijgevig, blijmoedig en in overeenstemming met onze zegen gegeven als aan de Heer¹⁵³. Geven was de eerste belangrijke bron van samenwerking tussen de kerken.

Het Hindoeïsme vindt haar bestaan in rituelen en de sociale structuur, het Boeddhisme vindt haar bestaan in meditatie, het Confucianisme bestaat door haar gedragscode, maar het Christendom bestaat door de dwaasheid van PREDIKING. De metafoor is de heraut van de koning, die bij decreet de wet van het koninkrijk afleverde¹⁵⁴. Alle inwoners werden geacht te luisteren en te gehoorzamen. Verzet betekende het verspelen van de burgerrechten en identificeerde een rebels hart. Prediking is een doelbewuste inbreuk op de zaken van de mens, om hem ervan te overtuigen ernaar te luisteren en zich te bekeren. Het behaagde God om prediking in te stellen om de verlorenen tot bekering te leiden¹⁵⁵. De kerk moet zich bezighouden met het voorbereiden, toerusten en uitsuren van predikers, die gepassioneerd, enthousiast, en opgewonden zijn en een bewogenheid hebben voor zielen, naar de verlorenen. De eerste kerk kende een soort van OPROEP (beslissing) en telde haar nieuwe bekeerlingen¹⁵⁶.

DE BEDIENING

Alle lokale kerken organiseerden onmiddellijk, ze telden leden, kozen helpers, bedienden tot groepen, erkenden leiders en stelden mensen aan in bediening¹⁵⁷. Alle kerken zijn georganiseerd. De eerste kerk beschouwde leiderschap als absoluut noodzakelijk. Ze zonden hulp aan oudsten, stelden oudsten aan, riepen een raad van oudsten samen, en zagen leiders als giften, die geplaatst waren in de kerk¹⁵⁸. De eerste kerk had twee rangen in leiders: de oudsten die het hoofd van de kerk waren en verantwoordelijk voor het opzicht; en de diakenen die bedienden onder de richting en autoriteit van de oudste. Het is belangrijk om op te merken dat gaven en bediening los staan van elkaar. Gaven zijn voor alle gelovigen, maar ze zullen niet allemaal en publieke bediening hebben in de kerk. Vrouwen kunnen gaven ontvangen, maar hebben over het algemeen geen bediening in de kerk. En gaven kunnen buiten de kerk functioneren, terwijl bediening alleen maar functioneel is binnen de context van de kerk.

¹⁵¹ Gen. 14: 17-20; Gen. 28: 19-22; Lev. 27: 30-32; Num. 18: 24, 28

¹⁵² Deut. 12: 8-9; Deut. 14: 22-27

¹⁵³ Jac. 2: 15-17; 1Joh. 3: 17-18; zie punt 2

¹⁵⁴ Dan. 3: 4; 1Tim. 2: 7

¹⁵⁵ Matth. 3: 1-2; Matth. 4: 17; Marc. 1: 14-15; Hand. 2: 14, 37-38; Hand. 8: 5; Hand. 24: 25; Hand. 26: 28; Rom. 10: 14-15; 1Kor. 1: 18-25

¹⁵⁶ Matth. 3: 5-8; Hand. 2: 41; Hand. 4: 4

¹⁵⁷ Hand. 2: 41; Hand. 4: 4, 32-27; Hand. 6: 1-7; Hand. 11: 30; Hand. 14: 23

¹⁵⁸ Hand. 20: 17; Rom. 12: 8; Phil. 1: 1; Tit. 1: 5; Hebr. 13: 7, 17

BEDIENAARS IN DE KERK

De termen pastor, bisschop en oudste worden als synoniemen gebruikt in het Nieuwe Testament. De oudsten werden bisschop gemaakt om de kudde van God te hoeden¹⁵⁹. Er wordt gerefereerd aan dezelfde mannen met alle drie de termen. De verplichtingen van een pastor werden gegeven aan mannen, die al oudsten werden genoemd. Petrus en Johannes waren apostelen en werden nu oudsten genoemd. Calvijn gebruikte de termen onderling uitwisselbaar ‘... onder de autoriteit van de Schrift, die de termen als synoniemen gebruikt [THI p. 419]’. Vrijwel de hele eerste kerk erkende dit synonieme gebruik van de termen voor de verschillende elementen van bediening, die het hoofd van de lokale gemeente moest uitoefenen. De kwalificaties voor geestelijke bediening worden opgesomd in 1 Timoteüs 3: 1-13, 1Tim. 5: 17-25, Titus 1: 5-Titus 2: 8 en 1 Petrus 5: 1-11. Die kwalificaties omvatten persoonlijk gedrag van heiligheid, en voorbeeldschap voor de gelovigen, een goed bestierd gezin, geestelijke volwassenheid en een onberispelijk gemeenschapsleven. Bediening omvatte het bewaken van de waarheid van het evangelie en daardoor ook het in staat zijn om leraren te zijn. De bediening van goed leiding geven vereist een gezinsleven in harmonie. Dat is inclusief een goede relatie met zijn vrouw. Dit verbiedt meervoudige huwelijken, vooral na de bekering, en identificatie met het lichaam van gelovigen. Oudsten werden aangesteld door afspraak en het opleggen van handen. Zij die aangesteld werden hadden voortdurend contacten met ander leiderschap in de kerk¹⁶⁰.

De taak van een diaken was een meervoudige bediening in de gemeente¹⁶¹. De kwalificaties voor de taak omvatten persoonlijke levensstijl, correctheid m.b.t. de leerstellingen, geestelijk succesvol door testen en beproevingen gekomen, en een huisgezin dat net zo goed werd bestierd als dat van een oudste. Deze kwalificatie laat zien hoe belangrijk een goed gezinsleven is voor een succesvol christenleven. Diaken betekent ‘dienen’. De bediening van een diaken omvat persoonlijk contact met pasbekeerden en andere bijzondere groepen mensen. Ze hebben dezelfde kwalificaties als oudsten, maar ze hebben geen leidinggevende positie binnen de kerk. Ze ontmoeten de geestelijke en materiële noden van de kerk. De term ‘lekenassistent’ is geen goede vertaling voor het woord *helper*. Voor de derde eeuw was er nog nooit een officiële lekenassistent erkend [RYR p. 419]. Er bestaat geen officiële leiderschapspositie van diaken in de kerk en geen enkele leiderschapspositie in de eerste kerk werd bekleed door een vrouw. De ‘koster’ is een niet-bijbelse taak in de kerk, die in sommige culturen noodzakelijk is om eigendommen te beheren en zich bezig te houden met wettelijke statuten van de overheid.

KERKTUCHT

Jezus’ bediening en doel voor de kerk is om haar te heiligen en haar aan Zichzelf te presenteren als een bruid zonder vlek of rimpel. Kerkactiviteiten zijn gericht op dit doel. Dat vereist discipline van de leden. Kerktucht is nodig om de bezoedeling (zuurdeeg) van de zonde weg te doen, voor bescherming van de gelovigen, om uit te

¹⁵⁹ Hand. 20: 17, 28; Tit. 1: 5-9; 1Petr. 5: 1-2

¹⁶⁰ Hand. 13: 3; 1Tim. 4: 14; 1Tim. 5: 22; Tit. 1: 5

¹⁶¹ Phil. 1: 1; 1Tim 3: 8-13

dagen tot godvruchtigheid, oprecht geloof en herstel van hen die gevallen zijn¹⁶². De Bijbel vermaant tot tucht voor de beschuldigde oudste, zondigende of overvallen broeder, onhandelbare of twistzieke leden, valse leraren en immorele leden¹⁶³. Tucht is vooral noodzakelijk voor hen die weigeren om te werken, de opstanding leren als een allegorie, of de realiteit ervan ontkennen, en hen die de kerk ‘aan het wankelen’ brengen¹⁶⁴.

Tuchtigen behoort te geschieden zonder vooroordeel, juist (zonder haast, overhaaste of onvolledige procedures en in overeenstemming met het bijbelse patroon) en met het doel van herstel. Een standvastige houding van zachtmoedigheid en liefde, gewilligheid om de bekeerling te vergeven, en een duwtje in de richting van herstel, is noodzakelijk voor degene die tucht uitoefent¹⁶⁵.

De tucht voor leiderschap is bijzonder ernstig. De zonde van de leider tast het lichaam aan dat hij dient, zijn eigen geestelijke lichaam van zijn gezin, en de visie van de wereld op de kerk die aanleiding geeft tot godslastering. Het is niet eenvoudigweg een kwestie van ‘iedereen zondigt’. Het heeft een veel grotere impact dan verwacht en de Bijbel is duidelijk over zaken die de hele gemeente aantasten, hij brengt oordeel over de dingen die mensen hebben gedaan. Verzuimen van tucht kan de kerk alleen maar verzwakken, hoewel de kerk in aantal kan blijven groeien. De kwalificaties van de leider – van getrouwheid, man van één vrouw en een goed bestierd huisgezin, worden allemaal overtreden in een morele overtreding. Het vertrouwen dat door de tijd heen is opgebouwd, is beschadigd en kan niet worden hersteld zonder disciplinemaatregelen. Deze kwaliteiten van leiderschap kunnen niet door een enkele handeling worden hersteld, dat zal tijd nodig hebben. Veroordeling of tucht voor leiders gebeurt met een speciale geestelijke dimensie, mate van strengheid, timing en doel. Kerken kunnen zich niet bezig houden met de positie van de bedienaar of de bediening, de geestelijke diepgang overzien en de belangrijkheid van de overtreding, eenvoudig een menigte van volgelingen tevreden stellen, of een menigte boze kerkleden kalmeren. Het bijbelse begrip herstel betekent een periode van er weer bovenop komen, toerusting en geschikt maken om gebruikt te worden. Het betekent niet iemand een taak toewijzen. De duidelijke eis bij het tuchtigen van leiders is een periode om opnieuw geschikt gemaakt te worden voor de bediening¹⁶⁶. We moeten nooit zomaar de handen opleggen op zomaar iemand om in bediening te komen of om hen te ontvangen in de gemeenschap. De Bijbelse leerstelling van handen opleggen is gerelateerd aan het vestigen van Gods’ troon op aarde, verandering van geest, instemming en betrokkenheid en apart gezet zijn om te dienen¹⁶⁷. Te vroeg herstel gaat om het werk van goddelijk berouw heen, geringschat de bediening en de kerk, ontwijkt bijbelse discipline en opdracht, en verwoest de schakel tussen persoonlijke levensstijl en geestelijk leiderschap¹⁶⁸.

¹⁶² 1Kor. 5: 6-8; 2Kor. 2: 5-11; Gal. 6: 1; 1Tim. 5: 20; Tit. 1: 13

¹⁶³ Matth. 18: 15-20; Gal. 6: 1; 2Thes. 3: 6; 1Tim. 5: 19-20; Tit. 1: 10-16; Tit. 3: 8-11

¹⁶⁴ Gal. 1: 8-9; 2Thes. 3: 6

¹⁶⁵ Matth. 18: 15-20; 2Kor. 2: 5-11 Gal. 6: 1; 2Thes. 3: 9-15; 1Tim. 5: 21; Tit. 1: 13

¹⁶⁶ Matth. 4: 21; Gal. 6: 1; Ef. 4: 12; 1Thes. 3: 10

¹⁶⁷ Gen. 48: 14; Lev. 1: 4; Num. 27: 23; Ps. 18: 34; Marc. 16: 18; 1Tim. 2: 8; 1Tim. 4: 14; 1Tim. 5: 22

¹⁶⁸ Gal. 6: 1; 1Tim. 5: 22; zie Hayford

DE TOEKOMST

Om de Bijbel te begrijpen is de verklaring, ‘Jezus komt weer’ cruciaal. De leerstelling van de wederkomst van de Heer vinden we meer dan 300 keer in het Nieuwe Testament, inclusief enkele hoofdstukken, die er helemaal aan zijn gewijd. De eerste kerk was sterk geïnteresseerd in de wederkomst van de Heer. Paulus refereert er 50 keer aan en wijdt 1 en 2 Thessaloniëzen aan het bespreken ervan. Het gaat niet over de komst van de trooster (Pinksteren), de dood van de gelovige, verwoesting van Jeruzalem door Titus in 70 na Christus of bekering. De Schrift wijst op een lange tijdsperiode tussen het geven van rentmeesterschap en de wederkomst van de meester. Scoffer spot met deze leerstelling door te zeggen, ‘waar is Hij?’. Het is duidelijk dat de mens noch de dag noch het uur kan weten, maar wel mag vertrouwen dat God getrouw is aan Zijn belofte¹⁶⁹. Wachten is geen periode van passiviteit. De tijd van de kerk wordt gekenmerkt door evangelisatie, haast (want we weten niet wanneer), voorbereiding en klaar zijn, want de dag van Zijn wederkomst nadert. De wederkomst van de Heer wordt gezien als op handen zijnd (wat betekent ‘op elk moment’), letterlijk, persoonlijk en lijfelijk¹⁷⁰. De eerste kerk vond dat een troost, bemoediging en gezegende hoop¹⁷¹. Jezus sprak over de tekenen van Zijn wederkomst¹⁷². De wereld zal gevaarlijke tijden doormaken, Israël zal weer bijeenvergaderd worden (een profetisch inzicht uit de dagen van Mozes, en sinds de grondvesting van de staat Israël op 14 mei 1948 een hedendaagse werkelijkheid) en er zal een ongekenkende groei zijn in kennis en techniek. ‘Naar waarheid mag worden gezegd, dat iedere schrijver (van het Nieuwe Testament) spreekt over de wederkomst van de Heer. Als we elk type en persoon ook accepteren als referentie, dan mogen we zeggen, dat er geen enkel boek in het Nieuwe Testament staat, dat niet spreekt over de wederkomst van de Heer. Het krijgt meer aandacht dan elke andere leerstelling. Je leest er veel meer over dan over geloof [of] het bloed van Jezus ... hoewel beide, zowel geloof als het bloed absoluut essentieel zijn. Je leest er meer over dan zelfs over de grote leerstelling van liefde ... [F.E. Howitt in THI p. 442]’.

DE WEDERKOMST VAN DE HEER

Vele leersellingen vinden hun duidelijkste betekenis in relatie tot de wederkomst van Jezus. Zijn ‘Koning’ zijn, de toekomstige aspecten van redding, heiliging en adoptie; opstanding, Jezus’ specifieke belofte om terug te komen; Zijn vermaning om ‘waakzaam’ te zijn; de Sabbat (en nu de Dag des Heren); en de sacramenten van doop en Avondmaal worden beroofd van hun betekenis, wanneer ze los worden gezien van de tweede komst. De hoop op Zijn wederkomst motiveert gelovigen tot vriendelijkheid jegens broeders, heiligheid, getrouwheid, dienstbaarheid, evangelische passie en troosten van verlorenen¹⁷³. Paulus werd gevangen genomen vanwege deze hoop¹⁷⁴. Deze hoop daagt

¹⁶⁹ Matth. 24: 36; Matth. 25: 19; 2Petr. 3: 3-9

¹⁷⁰ Joh. 14: 2-3; Hand. 1: 11; 2Petr. 3: 11; Openb. 1: 7

¹⁷¹ 1Kor. 15; 1Thes. 4; Tit. 2: 13

¹⁷² Matth. 24-25; Marc. 13; Luc. 21: 5-36

¹⁷³ 1Thes. 1: 9-10; 1Thes. 3: 12-13; 1Thes. 4: 13-18; 1Thes. 5: 23; Tit. 2: 11-13; Hebr. 10: 25; 1Joh. 3:3

terugvallers uit en waarschuwt de goddelozen. Eigenlijk is het zo, dat wanneer men op de juiste manier gelooft in de hoop op Jezus' wederkomst, alle andere leerstellingen van levensbelang worden. De tweede komst voorziet in inzicht in Gods' doelen en voorziet in een basis om zondaren aan te trekken met het evangelie. In plaats van de zenuw te halen uit de Christelijke dienst, heeft Jezus' wederkomst de dienst juist gevuld met een dringende noodzaak. 'Er is één ding dat nooit ontkend zal worden, zelfs niet als onze tegenstanders zelf getuigen zijn, namelijk, dat mannen die deze hoop vasthielden, tot nu toe hun verplichting aan God hebben voortgezet, door de belangen van Zijn kerk te promoten door persoonlijke dienstbaarheid, offeren van geld, zendelingenijver, intelligente raadgeving, onvermoeibaar werken, en dat allemaal om niet voorbijgestreefd te worden door mensen die nog nooit Zijn naam hebben genoemd, of hun rijkdommen hebben gebundeld voor Zijn zaak [W.B. Riley in THI p. 445]'.

De tweede komst bestaat uit twee gebeurtenissen. De opname en de definitieve komst (Wederkomst of openbaring). Deze twee zijn gescheiden door een periode van zeven jaar, bekend als de grote verdrukking. De opname wordt duidelijk beschreven als een 'weggrissen' (Gr: *harpazo* en L: *rapio*) van de gelovige in de kleinst mogelijke tijdseenheid. Bij de opname volgen de gelovigen hen die ontslapen zijn in Christus en die zijn opgewekt om de Heer te ontmoeten in de lucht¹⁷⁵. Zij zullen dan deelnemen aan het bruiloftsmaal van het Lam en het oordelen en belonen van de gelovigen. Bij de openbaring, of definitieve wederkomst zijn de gelovigen betrokken bij het verslaan van de Antichrist en de vestiging van het duizendjarig vrederijk.

GROTE VERDRUKKING, ANTICHRIST EN ARMAGEDDON

Verdrukking wordt in de Bijbel gebruikt in de betekenis van beproevingen en vervolging waar alle gelovigen doorheen gaan, de tijd van Jakobs strijd voor het volk Israël en de uiteindelijke uitstorting van de toorn van God over de Antichrist en de slechte natiën van de wereld¹⁷⁶. Deze uiteindelijke uitstorting is de 'grote' verdrukking en slaat op de tweede helft van de periode van zeven jaar die de twee aspecten van Christus' wederkomst van elkaar scheidt. De belangrijkste gebeurtenissen van deze zeven jaar zijn het begin, met het wegnemen van de kerk (en met haar beteugeling van het kwaad door de Heilige Geest), het uitgieten van de oordelen (zeven zegels en zeven bazuinen), de gruwel van verwoesting in Jeruzalem en een toename van de vervolging van de Joden¹⁷⁷. De tweede helft van de zeven jaar wordt gekenmerkt door een totalitair regime van de Antichrist, verzamelen van legers om tegen God te vechten, de Strijd bij Armageddon, de oordelen van de schalen, de val van de hoerkerk, de wederkomst van Jezus met Zijn heiligen, het oordeel over het beest en de valse profeten en het ketenen van Satan in de bodemloze put¹⁷⁸.

Een centrale figuur in deze laatste dagen is de antichrist. Zijn geest is al aan het werk in de wereld en heeft, zonder twijfel, al vele goddeloze, wereldse figuren opgewekt,

¹⁷⁴ Hand. 23: 6; Hand. 26: 6-8; Rom. 8: 20-25; 1Kor. 15: 19; Gal. 5: 5

¹⁷⁵ 1Kor. 15: 51-52; 1Thes. 4: 15-18; 2Thes. 2: 1, 3 (als vertrek); tit. 2: 13; 1Joh. 3: 2-3

¹⁷⁶ Dan. 9: 24-27; Jer. 30: 7-9; Joh. 16: 33; Openb. 6: 12-17

¹⁷⁷ Dan. 9: 27; Dan. 12: 10-11; Matth. 24: 15; 2Thes. 2; Openb. 6: 1-8; Openb. 8: 6-11, 15; Openb. 12

¹⁷⁸ Openb. 12: 17; Openb. 13; Openb. 15-16; Openb. 17-18; Openb. 19: 20; Openb. 20: 1-3

zoals de koningen van Babylon¹⁷⁹, Nero en Hitler. Zijn vervulling komt in een man die de titels Beest, Kleine Hoorn, Man van Zonde, Zoon van de Verdoemenis en De Verdorvene (Wetteloze)¹⁸⁰. Letterlijk is hij ‘Tegen de Gezalfde van God’¹⁸¹. Op verschillende momenten in zijn carrière is hij de laatste heerser van het Romeinse Rijk, een toonbeeld van religieuze tolerantie, sluitert van een verbond met Israël, wonder van de volken van de wereld, samenzweerder met de draak en valse profeet, ondersteuner van de hoerkerk en breker van het verbond met Israël. Uiteindelijk zal hij eisen aanbeden te worden als ‘God (niet Christus)’, zich keren tegen alle religies en de mensheid aansturen op de strijd met God bij Armageddon.

Na de nederlaag van de antichrist en de legers van de wereld bij Armageddon, vestigt Jezus Zijn wereldheerschappij. Die zal 1000 jaar duren (het Millennium). Gedurende deze tijd is Satan gebonden in de bodemloze put, worden de natiën geoordeeld, en heersen Jezus en de heiligen. Israël en Jeruzalem zijn het centrum van die regering. Het is een tijd van Gerechtigheid, rechtvaardigheid, tucht door Jezus, vrede, geluk, gezondheid, lang leven, voorspoed en vrijheid van de vloek¹⁸². Het moet niet verward worden met de tijd van de eerste kerk of met de staat Israël.

DOOD EN HET GRAF

Zij die gewoon eten, drinken en vrolijk zijn en denken dat ze ‘alleen maar zullen sterven’ hebben het mis. De meeste religies leren een of andere vorm van onsterfelijkheid van de ziel. De Bijbel leert verlossing voor de hele persoon – lichaam, ziel en geest. Een hart, dat niet recht staat voor God, neigt naar een valse leer met betrekking tot dood, hel en het graf. De fysieke dood, het lichaam zonder de ziel, is de overgang van de zichtbare wereld naar de onzichtbare wereld. Het is niet het einde van het bestaan. Wanneer het sterfelijke verdwenen is, begint het echte leven¹⁸³. Alle mensen sterven, maar voor gelovigen is de engel van de dood weggehaald door de verzoenende dood van Jezus¹⁸⁴. Geestelijke dood betekent afgescheiden zijn van God, zowel in deze wereld, als in de wereld die zal komen. Voor de gelovige betekent de dood het binnengaan in het paradijs en in de aanwezigheid van Jezus¹⁸⁵. De ongelovige gaat binnen in de hel (*hades* of *sjeol*). Een sleutelwoord in de Bijbel is ‘ontslapen’. Het wordt duidelijk vaak gebruikt in de betekenis van gestorven¹⁸⁶. Het kenmerkt de staat van het lichaam, niet van de persoon, tussen dood en opstanding. De persoon is in de aanwezigheid van de Heer.

Tussen dood en opstanding bevindt het lichaam zich in de grond, terwijl de gelovige bij Jezus is. De verdorvene is in de hel, afgescheiden van God. In het Oude Testament bestond de hel uit twee gedeelten met een grote golf ertussen¹⁸⁷. Het lagere gedeelte was bestemd voor de verdorvenen, het andere gedeelte (gereserveerd voor de

¹⁷⁹ Jes. 14: 14-17

¹⁸⁰ Dan. 7: 8; Dan. 8: 9; 2Thes. 2: 3-8; Openb. 13: 1-4

¹⁸¹ 1Joh. 2: 18, 22; 1Joh. 4: 3; 2Joh. 7

¹⁸² Ps. 72; Jes. 2: 14; 95-6; Jes. 11: 3-5; Jes. 25; Jes. 35; Jes. 52: 1, 16; Jer. 23: 5-6; Am. 9: 13-15; Micha 5: 4-5; Zach. 3: 10; Zach. 8: 12; Zach. 14: 16-21

¹⁸³ 2Kor. 5: 4; Jac. 2: 26

¹⁸⁴ Rom. 5: 12-15; 1Kor. 15: 54-57; Phil. 1: 21; 2Tim. 1: 10; Hebr. 2: 9, 14-15; Hebr. 9: 15

¹⁸⁵ Gen. 2: 17; Ef. 2: 1; Jac. 5: 20; 1Joh. 3: 14

¹⁸⁶ Joh. 11: 11-14; Hand. 7: 60

¹⁸⁷ Luc. 16: 22-31 / Gen. 37: 35; Deut. 32: 33; Ex. 32: 23-24

rechtvaardigen), Abrahams schoot genaamd, is leeggehaald en de heiligen zijn in de hemel¹⁸⁸. Een veel grotere realiteit dan meestal aan de hel wordt toegekend; er is bewustzijn, spijt, rede, gebed (dat nooit beantwoord zal worden), zicht, gehoor, verlangen, lijden en communicatie. De rijke man stierf en ging naar de hel. Er bestaat geen slapen van de ziel en geen vagevuur. Paradijs en hel zijn echter niet het einde.

De hoop voor de gelovige en voor de kerk is de opstanding¹⁸⁹. De prediking van het Evangelie is inclusief de opstanding van Jezus uit de dood. Alle mensen komen uit het graf. De bijbelse leer is inclusief de opstanding van Jezus, de Oud Testamentische heiligen, kerkheiligen, twee getuigen van Openbaringen, en de onrechtvaardigen voor het oordeel. Opstanding wordt geleerd in de Oud Testamentische hoop van Job, Jesaja, Jozefs bevrijding uit de put, Isaaks terugkeer van het offer en de voorbeelden van hen die werden opgewekt uit de dood. In het Nieuwe Testament wordt opstanding bevestigd door Paulus, profetisch verklaard door Johannes, en gedemonstreerd en gegarandeerd door Jezus, die werd opgewekt uit de dood¹⁹⁰. Lazarus, het dochttertje van Jaïrus, de zoon van de weduwe en andere voorbeelden bevestigen de bijbelse leerstelling en de hoop op de opstanding¹⁹¹. Het is een groot mysterie, dat een transformatie (metamorfose) of verandering omvat. Het is lijfelijk. God geeft een nieuw, krachtig, hemels lichaam. Opstanding leidt tot oordeel of beloning¹⁹².

OORDEEL EN BELONING

Een ieder wordt opgewekt en moet rekenschap afleggen¹⁹³. De verstandigen zullen voor eeuwig stralen en de rechtvaardigen dragen een kroon¹⁹⁴. Het karakter van de mens blijft ongewijzigd van de dood tot de opstanding¹⁹⁵. Er wordt uitdrukkelijk verklaard dat God een rechter is, het geweten van de mens eist rechtvaardigheid en de mens kan niet rechtvaardig leven zonder oordeel¹⁹⁶. De Bijbel spreekt over vijf afzonderlijke oordelen. Oordeel over gelovigen, landen, de staat Israël, de verdorven doden en Satan en zijn gevallen engelen. Het oordeel voor de gelovige begint feitelijk bij Golgotha, waar zijn zonden geoordeeld en verzoend worden door de dood van Jezus. Vanaf dat moment is hij zelf verantwoordelijk om zichzelf te oordelen tot hij wordt opgenomen of opgewekt voor de rechterstoel van Jezus waar hij beloond zal worden¹⁹⁷. De beloningen voor de gelovigen worden kronen genoemd, onder andere de kroon van blijdschap over gewonnen zielen, de kroon van rechtvaardigheid voor de overwinning, de kroon de levens voor getrouwheid en de kroon van glorie voor de herders van Gods kudde. Het oordeel voor de ongelovige begint eveneens op Golgotha, waar hij het plan van God en Jezus' verzoening afwijst. Hij leeft dan verder zonder zichzelf te oordelen totdat hij sterft. Hij wordt dan opgewekt, al geestelijk dood, en veroordeeld, om te

¹⁸⁸ Ef. 4: 8-10

¹⁸⁹ Phil. 3: 20-21; 1Thes. 4: 13; Tit. 2: 13

¹⁹⁰ Joh. 5: 28-29; 1Kor. 15; Ef. 2: 6

¹⁹¹ Matth. 27: 52-52; Luc. 7: 12-15; Luc. 8: 41-56; Joh. 11: 41-44

¹⁹² 1Joh. 3: 2 / 1Kor. 15: 51-57 / Rom. 2: 6-10

¹⁹³ Rom. 14: 11-12

¹⁹⁴ Dan. 12: 3; 2Tim. 4: 7-8

¹⁹⁵ Openb. 22: 11-12

¹⁹⁶ Rom. 2: 6-10, 15-16

¹⁹⁷ 1Kor. 3: 13-15; 1Kor. 4: 5; 1Kor. 11: 31-32; 2Kor. 5: 10

verschijnen voor Het Laatste Oordeel, onmiddellijk volgend op het duizendjarig vreedrijk¹⁹⁸. Zijn eeuwige bestemming ligt al vast op het moment dat hij oog in oog komt te staan met Jezus als zijn rechter. Oordeel is gebaseerd op werken, heeft verschillende gradaties van strengheid en geen van allen wordt rechtvaardig bevonden. Geen van allen hebben hun naam geschreven in het Boek des Levens van het Lam, allen hebben de reddende genade van God afgewezen; geen van hen werd opgewekt in de eerste opstanding, en ze zijn allen veroordeeld tot de tweede dood.

DEFINITIEVE BESTEMMING

Alle mensen hebben een bestemming voorbij dit huidige leven¹⁹⁹. Twee duidelijk te onderscheiden categorieën mensen, gelovigen en ongelovigen, hebben duidelijk verschillende bestemmingen. De gelovige in de hemel en de ongelovige in de hel (merk op: dit is *gehenna*²⁰⁰ afkomstig van de vuilnisbelt nabij Jeruzalem; het is niet *hades* of *sjeol* wat de plaats is voor de goddeloze doden tussen hun dood en de tweede opstanding). Eeuwig leven²⁰¹ is niet zozeer bestaan of voortduren, maar een kwaliteit van leven die de gelovige in Jezus mag binnengaan. Zijn thuis is in de hemel waar Jezus is en er is overvloed, voldoende voorziening, erfgoed en beloning. Er is schoonheid, vreugde en een persoonlijke relatie in de hemel²⁰². De definitieve bestemming voor de ongelovige is de Poel des Vuurs (hel, *gehenna*) waar afscheiding van God is, buitenste duisternis, onuitblusbaar vuur, eeuwige verachting, kwelling, verwoesting en eeuwige straf. In de hel sterven de wormen nooit en er is wraak en vergelding²⁰³. Dit is de tweede dood²⁰⁴. Satans definitieve oordeel en bestemming worden zeker gesteld, nadat hij is vrijgelaten uit de put, een opstand leidt tegen God voor een korte tijd en vervolgens in de Poel des Vuurs wordt geworpen samen met zijn engelen²⁰⁵. Twee vergissingen met betrekking tot definitieve bestemmingen zijn vernietiging en universalisme. Geen van beide is bijbels. Zo gruwelijk als eeuwige straf mag klinken, zo verachtelijk als de zonde is en zo groot als de genade is die God heeft; alle mensen zullen getuigen voor Gods' rechtvaardige oordeel. Elke tong zal zwijgen.

¹⁹⁸ 2Thes. 1: 7-9; Openb. 13-15; Openb. 20: 5-6

¹⁹⁹ Matth. 25: 46; Joh. 10: 28; 2Thes. 1: 8-9

²⁰⁰ Marc. 9: 43

²⁰¹ 1Joh. 5: 11-12

²⁰² Matth. 5: 12; Joh. 14: 2-3; Col. 1: 5; 2Tim. 4: 8; 1Petr. 1: 4 / Matth. 17: 2-3; Phil. 4: 3; Openb. 21-22

²⁰³ Matth. 9: 44; Rom. 2: 5, 8-9; 2Kor. 11: 14-15; 1Thes. 1: 10

²⁰⁴ Openb. 20: 14; Openb. 21: 8

²⁰⁵ Jes. 24: 21-22; Marc. 9: 43; 1Kor. 6: 3; 2Petr. 2: 4; Jud.6

BIBLIOGRAFIE EN VERWIJZINGEN

- [FPT] Duffield, Guy P. and Nathaniel Van Cleave, Foundations of Pentecostal Theology, L.I.F.E. Bible College, Los Angeles, 1983
- [ENN] Enns, Paul, The Moody Handbook of Theology, Moody Press, Chicago, 1989.
- [EV] Evans, William, The Great Doctrines of the Bible, Moody Press, Chicago, 1912 (1978).
- [HAY] Hayford, Jack W., Restoring Fallen Leaders, Regal Books, Ventura, Ca. 1988.
- [L-J] Lloyd-Jones, D.M., Romans, The New Man, Zondervan, Grand Rapids, Mi., 1973.
- [PCN] Nelson, P.C., Bible Doctrines, Gospel Publishing House, Springfield, Mo., 1948.
- [MP] Pearlman, Myer, Knowing the Doctrines of the Bible, Gospel Publishing House, Springfield, Mo., 1937.
- [RYR] Ryrie, Charles C., Basic Theology, Victor Books, Wheaton, Il., 1986
- [JRS] Stott, John R.W., The Cross of Christ, Intervarsity Press, Downers Grove, Il., 1986.
- [THI] Thiessen, Henry Clarence, Introductory Lectures in Systematic Theology, Wm. B. Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids, Mi., 1949.
- [WIL] Williams, Ernest Swing, Systematic Theology (3 Vol), Gospel Publishing House, Springfield, Mo., 1953 (1981).